

Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας
Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

ΘΕΜΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ:
ΒΑΣΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Επιβλέπων Καθηγητής: Μιλτιάδης Χαλικιάς

Πτυχιακή Εργασία: Τρίγκας Ευθύμιος

Μάιος 2014

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	5
Πρώτο Κεφάλαιο: Ελληνικό τραπεζικό σύστημα: Εξέλιξη και δομή	7
1.1. Βασικοί Ορισμοί.....	7
1.2. Εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος.....	8
1.3. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.....	9
1.4. Τράπεζα της Ελλάδος.....	10
1.5. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος.....	11
1.6. Ιονική Τράπεζα.....	11
1.7. Ειδικοί Πιστωτικοί Οργανισμοί	12
1.7.1. Η Αγροτική Τράπεζα.....	12
1.7.2. Εθνική Κτηματική Τράπεζα.....	13
1.7.3. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.....	13
1.7.4. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.....	14
1.7.5. Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Β.Α.).....	14
1.7.6. Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.Β.Α.).....	15
1.7.7. Τράπεζα Επενδύσεων.....	15
1.8. Σημερινή Εικόνα του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος.....	15
1.9. Τραπεζικά Ιδρύματα Ελλάδας.....	16
Δεύτερο κεφάλαιο: Στοιχεία Τραπεζικής Τεχνικής	19
2.1. Εισαγωγή.....	19
2.2. Καταθέσεις.....	19
2.2.1. Καταθέσεις Ταμιευτηρίου.....	20
2.2.2. Καταθέσεις Όψεως.....	20
2.2.3. Τρεχούμενος Λογαριασμός.....	21
2.2.4. Προθεσμιακές Καταθέσεις.....	22
2.2.5. Καταθέσεις με Προειδοποίηση.....	23
2.2.6. Κοινός Λογαριασμός.....	23
2.2.7. Δεσμευμένες Καταθέσεις	24
2.2.8. Καταθέσεις σε Συνάλλαγμα	24
2.2.9. Ειδικοί Λογαριασμοί Καταθέσεων.....	25
2.3. Ενεργητικές Τραπεζικές Εργασίες.....	26
2.3.1. Δάνεια.....	26

2.3.1.1. Δάνεια Καταναλωτικής Πίστης.....	26
2.3.1.2. Δάνεια με Ανοιχτό Λογαριασμό.....	27
2.3.1.3. Ενυπόθηκα Δάνεια.....	28
2.3.1.4. Δάνεια με Ενέχυρο Κινητών Πραγμάτων.....	28
2.3.2. Προεξόφληση Τίτλων Χαρτοφυλακίου της Επιχείρησης.....	30
2.3.3. Προκαταβολές Έναντι Φορτωτικών Εγγράφων.....	30
2.3.4. Τραπεζική Ενέγγυος Πίστωση	31
2.4. Βοηθητικές Τραπεζικές Εργασίες	32
2.4.1. Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών.....	32
2.4.2. Έκδοση Επιταγών.....	33
2.4.3. Έκδοση Εντολών.....	34
2.4.4. Έκδοση Πιστωτικών Επιστολών.....	34
2.4.5. Είσπραξη Αξιών για Τρίτους.....	35
2.4.6. Αγορά Χρεογράφων για Λογαριασμό Τρίτων.....	35
2.5. Άλλες Τραπεζικές Εργασίες.....	35
Τρίτο Κεφάλαιο: Τραπεζικοί Κίνδυνοι.....	37
3.1. Εισαγωγική Έννοια Κινδύνου.....	37
3.2. Κατηγορίες Τραπεζικών Κινδύνων.....	37
3.2.1. Πιστωτικός Κίνδυνος.....	38
3.2.2. Κίνδυνος Ρευστότητας.....	40
3.2.3. Κίνδυνος Αγοράς.....	42
3.2.4. Κίνδυνος Επιτοκίου.....	43
3.2.5. Λειτουργικός Κίνδυνος.....	44
3.2.6. Κεφαλαιακός Κίνδυνος.....	45
3.2.7. Κίνδυνος Χρέους.....	46
3.2.8. Λοιποί Κίνδυνοι	46
3.3. Συμπεράσματα για την Ελληνική Πραγματικότητα.....	47
Κεφάλαιο Τέταρτο: Σύγχρονα Τραπεζικά Προϊόντα	48
4.1. Εισαγωγή.....	48
4.2. Χρηματαγορά.....	48
4.2.1. Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου.....	48
4.2.2. Πιστοποιητικά Προθεσμιακών Καταθέσεων	50
4.2.3. Πιστοποιητικά Καταθέσεων	50
4.2.4. Εμπορικά Ομόλογα.....	51
4.2.5. Χρεόγραφα Τραπεζικής Αποδοχής.....	51

4.3. Κεφαλαιαγορά.....	52
4.3.1. Μετοχές.....	53
4.3.2. Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου.....	55
4.3.3. Τραπεζικά Ομόλογα.....	55
4.3.4. Ομολογίες.....	56
4.3.5. Ομοιότητες και διαφορές Ομολόγων-Ομολογιών-Μετοχών.....	56
4.4. Αμοιβαία Κεφάλαια και Εταιρίες Διαχείρισης.....	56
4.5. Παράγωγα Προϊόντα	60
4.5.1. Options.....	61
4.5.2. Futures.....	62
4.5.3. Forwards.....	63
4.5.4. Ομοιότητα και διαφορές των Futures και των Forwards.....	64
4.5.5. Swaps.....	64
Συμπεράσματα.....	66
Βιβλιογραφία.....	68

Εισαγωγή

Η έννοια των τραπεζών κάνει την εμφάνισή της για πρώτη φορά στη Δύση με την μορφή αργυραμοιβείων που εξαργύρωναν με νομίσματα τον χρυσό και το ασήμι που προσκόμιζαν οι χρυσοθήρες. Αργότερα, με την συγκέντρωση κεφαλαίων και τη χρηματοδότηση κρατών αλλά και ιδιωτών, ο θεσμός αυτός πήρε την μορφή των τραπεζών όπως τις γνωρίζουμε σήμερα.

Στην Ελλάδα οι πρώτες απόπειρες για δημιουργία παρόμοιου συστήματος εντοπίζεται την περίοδο της σύστασης του νεοελληνικού έθνους όταν ο Καποδίστριας διαπίστωσε την ανάγκη δημιουργίας τραπεζών για τον έλεγχο των κρατικών περιουσιακών στοιχείων. Από εκείνη την εποχή και έπειτα η εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις. Η πρώτη φάση ξεκινάει από το 1829 και διαρκεί έναν αιώνα, η δεύτερη είναι η ταραχώδης οικονομική περίοδος του μεσοπολέμου, η τρίτη αρχίζει από το τέλος του Β' παγκοσμίου έως τις αρχές του 1990 και η τελευταία καταλήγει ως τις μέρες μας.

Σε αυτήν την περίοδο των 185 ετών, πολλές τράπεζες έκαναν την εμφάνισή τους στην ελληνική οικονομία και αρκετές από αυτές κατάφεραν να επιβιώσουν μέχρι και σήμερα με συνεχή και αδιάλειπτη παρουσία. Ωστόσο ενδεικτικό της δύσκολης οικονομικής συγκυρίας που διανύει το ελληνικό τραπεζικό σύστημα είναι το γεγονός πως πολλές από τις μεγάλες τράπεζες είτε αφανίστηκαν, είτε απορροφήθηκαν από άλλες ισχυρότερες.

Οι πυλώνες των εργασιών των τραπεζών είναι τέσσερις και χωρίζονται στις παθητικές, τις ενεργητικές, τις βοηθητικές και κάποιες άλλες που χαρακτηρίζονται ως λοιπές τραπεζικές εργασίες. Όλες οι μορφές καταθέσεων αποτελούν τις παθητικές εργασίες που εκτελούν οι τράπεζες ενώ όλα τα δάνεια που διοχετεύονται στην αγορά είναι το σύνολο των ενεργητικών εργασιών. Επιπλέον, οι βοηθητικές εργασίες είναι η χορήγηση εντολών και επιστολών ενώ στην τελευταία κατηγορία ανήκουν εργασίες όπως η φύλαξη κινητών αξιών.

Οποιοσδήποτε αστοχίες στην διεκπεραίωση των ανωτέρω λειτουργιών προκαλούν δυσλειτουργία στο τραπεζικό σύστημα και κατ' επέκταση στην οικονομία. Οι δυσλειτουργίες αυτές εκφράζονται με τους τραπεζικούς κινδύνους, τους οποίους μπορούμε να κατηγοριοποιήσουμε.

Σημαντικότεροι και επιβλαβέστεροι από τους τραπεζικούς κινδύνους είναι ο κίνδυνος ρευστότητας που προκύπτει από την έλλειψη ρευστού των τραπεζών για την εκτέλεση των εργασιών της, ο πιστωτικός κίνδυνος που αφορά την αδυναμία του κοινού να αποπληρώσει τα δάνεια και ο κίνδυνος αγοράς που γεννάται από τις μεταβολές των τιμών των αξιών που έχει στην κατοχή της η τράπεζα στην κεφαλαιαγορά και χρηματαγορά.

Εκτός των παραπάνω κινδύνων υπάρχουν και κάποιοι ακόμα όπως ο λειτουργικός, ο

τεχνολογικός, ο κίνδυνος φήμης, κ.α.

Τέλος, οι τράπεζες παρέχουν και κάποια νέα προϊόντα που διαπραγματεύονται στις αγορές κεφαλαίου και χρήματος. Πρόκειται για τραπεζικά και εμπορικά ομόλογα, ομολογίες, μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια. Επίσης, τα παράγωγα προϊόντα είναι η τελευταία λέξη σύγχρονων τραπεζικών υπηρεσιών που εμφανίζονται με μορφή συμβάσεων επί χρηματοοικονομικών μέσων.

Πρώτο Κεφάλαιο

Ελληνικό τραπεζικό σύστημα: Εξέλιξη και δομή

1.1. Βασικοί ορισμοί

Πιστωτικό ίδρυμα είναι η επιχείρηση της οποίας η δραστηριότητα συνιστάται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση δανείων ή άλλων πιστώσεων για λογαριασμό της. Είναι επίσης η επιχείρηση η οποία εκδίδει μέσα πληρωμής σε μορφή ηλεκτρονικού χρήματος.

Χρηματοδοτικό ίδρυμα είναι επιχείρηση η δραστηριότητα της οποίας συνιστάται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση δραστηριοτήτων όπως χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων, συμπεριλαμβανομένου και του Factoring, η χρηματοδοτική μίσθωση, εμβάσματα, εγγυητικές επιστολές κ.α.

Στα πιστωτικά ιδρύματα ανήκουν οι τράπεζες, τα υποκαταστήματα ξένων τραπεζών, οι πιστωτικοί συνεταιρισμοί, τα γραφεία αντιπροσωπείας αλλοδαπών τραπεζών, το ταχυδρομικό ταμειυτήριο, το ταμείο παρακαταθηκών και δανείων, οι τράπεζες ηλεκτρονικού χρήματος και τέλος η Τράπεζα της Ελλάδος.

Τα χρηματοδοτικά ιδρύματα χωρίζονται σε εταιρίες leasing, factoring, παροχής πιστώσεων, έκδοσης μέσων πληρωμής, επενδύσεων χαρτοφυλακίου, επιχειρηματικού κεφαλαίου, παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων, διαμεσολάβησης στις διατραπεζικές αγορές, underwriting, επιχειρηματικών συμβούλων και ανταλλακτήρια συναλλάγματος.

Τράπεζα είναι η οικονομική επιχείρηση που θεωρείται ως ο μεσάζοντας μεταξύ των κεφαλαιούχων που επιθυμούν να επενδύσουν τα κεφάλαιά τους και εκείνων οι οποίοι έχουν ανάγκη δανεισμού για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους. Μια από τις κυριότερες λειτουργίες της τράπεζας είναι ο έντοκος δανεισμός. Οι τράπεζες δανείζουν κεφάλαια τα οποία τις ανήκουν ή κεφάλαια που προέρχονται από τις καταθέσεις των πελατών.

Οι τράπεζες έκαναν την πρώτη τους εμφάνιση στη Δύση και λειτούργησαν αρχικά ως αργυραμοιβεία τα οποία εξυπηρετούσαν το κοινό ανταλλάσσοντας διάφορα κέρματα με κέρδος. Στη συνέχεια συγκέντρωναν κεφάλαια για την χρηματοδότηση των κρατών, ειδικότερα σε καιρό πολέμου και επαναστατικών αγώνων. Αργότερα, με την χρηματοδότηση και των ιδιωτών, οι τράπεζες πήραν τη σημερινή τους μορφή.

Σήμερα, τα τραπεζικά ιδρύματα χωρίζονται σε τράπεζες καταθέσεων που δανείζονται κεφάλαια από ιδιώτες και τα δανείζουν σε τρίτους και σε εκδοτικές τράπεζες που εκδίδουν τραπεζογραμμάτια. Οι τράπεζες αποτελούν ζωτικής σημασίας παράγοντα για την οικονομία κάθε χώρας καθώς πρόκειται για την καρδιά του οικονομικού συστήματος που δέχεται καταθέσεις με τόκο, προεξοφλεί συναλλαγματικές, δανείζει με ενέχυρο τίτλους και εμπορεύματα, χρηματοδοτεί μεγάλες και μικρές επιχειρήσεις, χορηγεί κρατικά δάνεια κ.α.

1.2. Εξέλιξη του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Μπορούμε να χωρίσουμε την εξέλιξη του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε τέσσερις περιόδους. Η πρώτη ξεκινάει από το 1828 και τελειώνει το 1929. Η δεύτερη οριοθετείται μεταξύ του 1929 και το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου ενώ η τρίτη ξεκινάει μεταπολεμικά και τελειώνει το 1992. Η τέταρτη περίοδος φτάνει ως τις μέρες μας.

Η πρώτη περίοδος, όπως προαναφέρθηκε, αρχίζει μαζί με την δημιουργία του νεοσύστατου νεοελληνικού κράτους. Ο Ιωάννης Καποδίστριας βλέποντας την αποκαρδιωτική εικόνα ενός εξουθενωμένου κράτους μετά από τον αγώνα αναγνωρίζει την άμεση ανάγκη για τη δημιουργία ενός τραπεζικού συστήματος που θα εξυπηρετούσε τις ανάγκες της οικονομίας, θα εξάλειφε την τοκογλυφία και θα βοηθούσε στην ανάπτυξη του αγροτικού τομέα ο οποίος ήταν κατεστραμμένος. Ωστόσο, αυτή η περίοδος συνοδεύεται από έλλειψη μέριμνας και συγκεκριμένης πολιτικής στον πιστωτικό χώρο.

Η δεύτερη περίοδος χαρακτηρίζεται από τις ρυθμίσεις που άρχισαν να γίνονται και από τον νόμο 5076, σύμφωνα με τον οποίο οι τράπεζες θα μπορούσαν να λειτουργούν μόνο ως ανώνυμες εταιρίες. Επίσης, την περίοδο αυτή την χαρακτηρίζουν οι συγχωνεύσεις των τραπεζών Εθνικής-Αθηνών και Ιονικής-Λαϊκής καθώς επίσης και οι κρατικοποιήσεις που έλαβαν χώρα με αποτέλεσμα οι περισσότερες από αυτές να βρίσκονται υπό κρατικό έλεγχο.

Στην τρίτη φάση που ξεκίνησε με το τέλος του Β' παγκοσμίου πολέμου το κράτος έπαιξε σημαντικό ρόλο στις ελληνικές τράπεζες αφού μέσα από αυτές ασκούσε την οικονομική του πολιτική. Ειδικότερα τις δεκαετίες του 50' και του 60' με την ίδρυση της νομισματικής επιτροπής, το κράτος ήταν υπεύθυνο για την νομισματική πολιτική. Επίσης, μπορούσε να ελέγχει τις τράπεζες με τον καθορισμό των επιτοκίων και τον έλεγχο πάνω στη διάθεση των τραπεζικών προϊόντων.

Τέλος, η τέταρτη περίοδος που διανύουμε σήμερα είναι η εποχή της σύγχρονης τραπεζικής αντίληψης που ξεκινάει από την συνθήκη του Μάαστριχτ, παρόλα αυτά έχει ξεκινήσει από την ένταξη της Ελλάδας στην ευρωπαϊκή κοινότητα.

1.3. Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

Έγινε νωρίτερα αναφορά στην ανάγκη για τη δημιουργία τραπεζικού συστήματος στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος από τον Καποδίστρια. Έτσι, το 1828 ιδρύεται η Εθνική Χρηματοδοτική Τράπεζα η οποία όμως δεν κατάφερε να εδραιωθεί λόγω των δύσκολων πολιτικοοικονομικών συνθηκών, της περιορισμένης τραπεζικής δραστηριότητας και της έλλειψης στήριξης του κόσμου.

Πέρασαν επτά χρόνια από τη διάλυση της Εθνικής Χρηματοδοτικής όταν το Μάρτιο του 1841 ιδρύεται η τράπεζα που θα αποτελέσει τον πυλώνα της ελληνικής οικονομίας, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος(ΕΤΕ).

Η ελληνική κυβέρνηση δέχτηκε προτάσεις από δύο ομίλους κεφαλαιούχων, ο ένας αποτελούνταν από Έλληνες και Γάλλους και ο άλλος από Άγγλους. Η κυβέρνηση ήρθε σε συμφωνία με τον αγγλικό όμιλο Ράιτ και εξέδωσε νόμο με τον οποίο συστηνόταν η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος που είχε σαν στόχο την ανάπτυξη της βιομηχανίας, του εμπορίου, της γεωργίας και του ευρύτερου παραγωγικού ιστού της χώρας. Ωστόσο, ο Ράιτ είχε συγκρατημένες επιφυλάξεις και δεν εφαρμόστηκε ο νόμος(25/1/1836). Παρόλα αυτά, ο Γ. Σταύρου δέχεται από τον Εϋνάρδο 500.000 δραχμές με σκοπό να αναπτυχθούν οι τραπεζικές εργασίες στη χώρα. Επιπλέον, η κυβέρνηση δέχτηκε να βοηθήσει στη δημιουργία νέας τράπεζας συμμετέχοντας με 1000 μετοχές.

Ύστερα από όλα αυτά τα γεγονότα, ο νόμος του 1836 καταργείται και εκδίδεται νέος την 30η Μαρτίου του 1841 ο οποίος σε αντίθεση με τον προηγούμενο εφαρμόζεται και ιδρύεται η Εθνική Τράπεζα. Αφού η εν λόγω τράπεζα αποτέλεσε την πρώτη της χώρας, απέκτησε το δικαίωμα έκδοσης χρήματος. Με βασιλικά διατάγματα ορίστηκαν οι υποχρεώσεις των μετόχων και δημιουργήθηκε διοίκηση. Συγκεκριμένα, στη συνέλευση του Νοεμβρίου του 1841 εκλέχτηκε ο διευθυντής της τράπεζας, ο Γ. Σταύρου και υποδιευθυντής ο Κ. Βράνης.

Το 1843 ιδρύεται το πρώτο υποκατάστημα στη Σύρο και τρία χρόνια αργότερα το δεύτερο στην Πάτρα. Το 1848 η τράπεζα αντιμετώπισε οικονομική κρίση σαν συνέπεια των ραγδαίων πολιτικών εξελίξεων στην Ευρώπη καθώς επηρεάστηκαν οι εξωτερικές πιστώσεις. Έπειτα, η κρίση στο εμπόριο δυσκόλεψε την κατάσταση καθώς οι έμποροι έδειξαν αδυναμία να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους απέναντι στην τράπεζα. Παρόλα αυτά οι κρίσεις προσπελάστηκαν με επιτυχία και η τράπεζα συνέχισε να αποτελεί τον κορμό της οικονομικής ανάπτυξης. Και αυτό διότι συνέβαλε καίρια στην κατασκευή δημοσίων έργων όπως η αποξήρανση της λίμνης Κωπαϊδας και η κατασκευή του σιδηροδρομικού δικτύου Πειραιώς-Αθηνών-Πελοποννήσου και Θεσσαλίας.

Τον Μάιο του 1928 ιδρύεται η Τράπεζα της Ελλάδος και σε αυτήν μεταβιβάζεται το

εκδοτικό προνόμιο και όλες οι πιστωτικές υποχρεώσεις της ΕΤΕ. Η ΕΤΕ πραγματοποίησε συνέλευση μετόχων στην οποία τροποποιήθηκε το καταστατικό της τράπεζας. Επιπροσθέτως, εκλέχτηκε διοικητής της τράπεζας ο Γ. Δροσόπουλος που αντικατέστησε τον Αλ. Διομήδη που ανέλαβε χρέη διοικητή στην νεοσύστατη Τράπεζα της Ελλάδος.

Με τον νόμο 2292 του 1953, η Εθνική τράπεζα εξουσιοδοτείται για την συγχώνευση των τραπεζικών επιχειρήσεων. Έτσι, η Εθνική συγχωνεύεται με την τράπεζα Αθηνών και δημιουργείται η Εθνική Τράπεζα Ελλάδος και Αθηνών. Μέχρι τις μέρες μας η Εθνική Τράπεζα αποτελεί την πρώτη εμπορική τράπεζα της Ελλάδος και μια από τις σημαντικότερες της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μετέχει στην Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης και ελέγχει την Εθνική Ασφαλιστική. Πρόσφατα εξαγόρασε την Eurobank EFG καθιστώντας τον όμιλο ως έναν από τους κραταιούς της Ευρώπης.

1.4. Τράπεζα της Ελλάδος

Η ΤτΕ ιδρύθηκε με τον νόμο 3424 του 1927 και η λειτουργία της ξεκίνησε στις 14 Μαΐου του 1828. Η ίδρυση της αποτέλεσε επιθυμία της Κοινωνίας των Εθνών που είδε την άσχημη οικονομική κατάσταση της χώρας και την είδε σαν λύση για την εξυγίανση της οικονομίας και την σταθεροποίηση του νομίσματος.

Η ΚτΕ για να εκδώσει δάνειο 900.000 λιρών στην τραυματισμένη ελληνική οικονομία έθεσε σαν όρο την παραχώρηση του εκδοτικού προνομίου από την Εθνική στον εκδοτικό κύκλο ή σε μια νέα εκδοτική τράπεζα. Το κράτος επέλεξε την δεύτερη πρόταση και έτσι η Εθνική κατέθεσε κεφάλαιο ύψους 400.000.000 δραχμών διαιρεμένο σε 80.000 μετοχές.

Η ΤτΕ δεν έχει αμιγώς κρατική αλλά ούτε ιδιωτική φύση. Λειτουργεί σαν μια Α.Ε. και οι μετοχική της σύνθεση αποτελείται από ιδιώτες και δημόσιους οργανισμούς. Είναι ανεξάρτητη από την κυβέρνηση, ωστόσο ελέγχεται από το κοινοβούλιο. Διοικείται από το διοικητικό συμβούλιο που αποτελείται από τον διοικητή, 2 υποδιοικητές και 9 συμβούλους. Ανώτατο διοικητικό όργανο είναι η γενική συνέλευση των μετόχων της. Επίσης, αποτελεί μέλος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Κ.Σ.Τ.).

Οι αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος είναι οι εξής:

- ☒ Έχει το αποκλειστικό προνόμιο έκδοσης τραπεζογραμματίων
- ☒ Ενεργεί σαν ταμίας και εντολοδόχος του Δημοσίου
- ☒ Προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.
- ☒ Ασκεί εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων (Ορισμός ιδίων κεφαλαίων, έλεγχος φερεγγυότητας, κεφαλαιακής επάρκειας, συγκέντρωσης κινδύνων, συστημάτων εσωτερικού ελέγχου)

☒ Επιβλέπει την λειτουργία των συστημάτων διαπραγμάτευσης, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών επί τίτλων και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων.

☒ Κατέχει και διαχειρίζεται τα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας.

☒ Χαράσσει την νομισματική πολιτική.

☒ Ασκεί την συναλλαγματική πολιτική της χώρας.

Τέλος, η ΤΤΕ μετά την ένταξη της χώρας στην ευρωπαϊκή νομισματική ένωση εξυπηρετεί μαζί με τις κεντρικές τράπεζες των χωρών της ένωσης, τις ανάγκες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Παρέχει ασφαλή μηχανισμό διευθέτησης πληρωμών μεταξύ των 27 μελών-κρατών και έχει σαν σκοπό την αύξηση αποτελεσματικότητας διασυνοριακών συναλλαγών στην Ευρωζώνη και την κάλυψη των αναγκών της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ.

1.5. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος

Η Εμπορική ιδρύθηκε το 1886 στην Αθήνα από τον τραπεζίτη Γρηγόριο Εμπεδοκλέους και λειτούργησε αρχικά σαν τραπεζικό γραφείο. Στη συνέχεια, μετατράπηκε από τραπεζικό γραφείο σε ομόρρυθμη εταιρία. Το 1905 από ομόρρυθμος γίνεται ετερόρρυθμος μετοχική με την επωνυμία Τράπεζα Εμπεδοκλέους. Δύο χρόνια αργότερα μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρία με επωνυμία Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος.

Η συμβολή της Εμπορικής ήταν καθοριστική για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και του εμπορίου. Κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της συγχωνεύτηκε με την Λαϊκή και την Ιονική τράπεζα. Μαζί με την Ιονική και άλλες τράπεζες ιδρύουν την Τράπεζα Επενδύσεων και ελέγχει τις ασφαλιστικές εταιρίες Φοίνικα, Ιονική και Γενικές Ασφάλειες της Ελλάδος καθώς επίσης βιομηχανικές και τουριστικές επιχειρήσεις. Πρόσφατα, ολοκληρώθηκε η μεταβίβαση του συνόλου των μετοχών από την Alpha Bank.

1.6. Ιονική Τράπεζα

Άλλο ένα μεγάλο κεφάλαιο του ελληνικού τραπεζικού συστήματος που δημιουργήθηκε τον 19ο αιώνα αποτέλεσε και η Ιονική Τράπεζα και ήταν προϊόν της συγχώνευσης της Λαϊκής και της Ιονικής, ενώ στη συνέχεια βρέθηκε υπό τον έλεγχο της Εμπορικής.

Όπως μαρτυρά και το όνομά της, η τράπεζα ιδρύθηκε στα Ιόνια νησιά τον Οκτώβριο του 1839 και η έδρα της ήταν στην Αγγλία. Η σπουδαιότητά της αποτυπώνεται στο δικαίωμα που είχε να εκδίδει τραπεζογραμμάτια στα νησιά του Ιονίου μέχρι και το 1920 όπου αυτό

μεταβιβάζεται στην Εθνική.

Το αγγλικό κεφάλαιο ωστόσο συνέχισε να ελέγχει την Ιονική που είχε ήδη συγχωνευτεί με την Εμπορική, μέχρι και το 1957 όταν με νομοθετικό διάταγμα η Τράπεζα της Ελλάδος χορήγησε στην Εμπορική Τράπεζα δάνειο ύψους 635.000 λιρών με σκοπό να εξαγοράσει τα περιουσιακά στοιχεία που είχε στην Ελλάδα. Έτσι, η κυριότητα της τράπεζας περιήλθε στους Έλληνες.

1.7. Ειδικό Πιστωτικό Οργανισμοί

Πιο πάνω αναφέρθηκαν οι εμπορικές τράπεζες που έπαιξαν καταλυτικό ρόλο στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας αλλά και στην διαμόρφωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος όπως το γνωρίζουμε σήμερα. Εκτός αυτών όμως, στην Ελλάδα λειτουργήσαν και άλλοι πιστωτικοί οργανισμοί που εξυπηρετούσαν επιμέρους ειδικούς τομείς.

1.7.1. Η Αγροτική Τράπεζα

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος ιδρύθηκε το 1929 σαν αυτόνομος τραπεζικός οργανισμός με κοινωφελή χαρακτήρα και είχε τους παρακάτω σκοπούς:

- Τη χορήγηση βραχυπρόθεσμων δανείων στους αγρότες για την κάλυψη των καλλιεργητικών δαπανών
- Τη στήριξη των αγροτικών τιμών μέσω της χορήγησης βραχυπρόθεσμων δανείων με ενέχυρο αγροτικά προϊόντα
- Την άσκηση αγροτικής πίστης.
- Την προμήθεια και τη διάθεση χρήσιμων ειδών με μετρητά ή με πίστωση στους αγρότες.
- Την ενίσχυση συνεταιριστικών οργανώσεων.
- Την οργάνωση γεωργικών ασφαλίσεων.
- Την ενίσχυση και τη διάδοση καλύτερων τρόπων καλλιέργειας.
- Τη βοήθεια των αγροτικών βιομηχανιών με τη συμμετοχή στο κεφάλαιο ίδρυσης και πιστωτική βοήθεια.
- Τη διάδοση της κατανάλωσης των αγροτικών προϊόντων στο εσωτερικό και στο εξωτερικό και επέμβαση με ρυθμίσεις των τιμών μέσω επιβολής οικονομικών μέτρων.
- Τις μελέτες των περιφερειών της χώρας και την ενίσχυση των παραγωγικών κατευθύνσεων για τη δημιουργία καινούριων κερδοφόρων δυνάμεων ή την εξέλιξη των ήδη

υπαρχόντων.

Η τράπεζα, για την επίτευξη όλων των παραπάνω σκοπών, διέθεσε στους αγρότες το μικρότερο δυνατό επιτόκιο.

Ανέκαθεν, η Αγροτική αποτελούσε το μέσο άσκησης της αγροτικής πολιτικής του κράτους. Τα χρηματοδοτικά προγράμματα της τράπεζας ήταν άμεσα συνδεδεμένα με τους αναπτυξιακούς στόχους των κρατικών προγραμμάτων πάνω στην αγροτική ανάπτυξη. Το 1950 η Αγροτική ιδρύει μια σειρά εταιριών μεταποίησης αγροτικών προϊόντων και αξιοποίησης των πλουτοπαραγωγικών πόρων διαφόρων περιοχών της χώρας. Ενώ, το 1990 διευρύνει τις δραστηριότητές της και στον εξωγεωργικό τομέα, αναπτύσσοντας ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων σε όλη την Ελλάδα καθώς και νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Αξίζει να σημειωθεί πως διέθετε ένα από τα μεγαλύτερα δίκτυα καταστημάτων ανά την Ελλάδα καθώς επίσης και 970 ATM περίπου σε κάθε γωνιά της χώρας και ιδίως στα απομακρυσμένα και ακριτικά μέρη για να εξυπηρετούνται οι ανάγκες όλων των αγροτικών περιοχών.

Σημείο σταθμό για την ιστορία της τράπεζας αποτέλεσε ο διαχωρισμός της σε "καλή" και "κακή" με την Τράπεζα Πειραιώς να προσαρτά το υγιές μέρος της, ανοίγοντας έτσι ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία της Αγροτικής και του τραπεζικού συστήματος της χώρας.

1.7.2. Εθνική Κτηματική Τράπεζα

Στις αρχές του Ιουνίου του 1927, η Εθνική Τράπεζα ίδρυσε την Κτηματική Τράπεζα και παραχώρησε εξ ολοκλήρου σε αυτήν το κομμάτι της στεγαστικής πίστης. Η Εθνική Κτηματική προσανατολίζεται στη χορήγηση δανείων με υποθήκη ακινήτων, στην κτήση και μεταβίβαση ενυπόθηκων απαιτήσεων, τη χορήγηση μακροπρόθεσμων δανείων όσον αφορά πάγιες εγκαταστάσεις, καθώς επίσης και την παροχή δανείων σε δήμους και κοινότητες με εκχώρηση των προσόδων τους.

Τέλος, η συγκεκριμένη τράπεζα δέχεται καταθέσεις ταμιευτηρίου, όψεως, προθεσμίας και συναλλάγματος. Τα δάνεια που χορηγεί, τα παίρνει κυρίως από την Τράπεζα της Ελλάδος.

1.7.3. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ιδρύθηκε το 1914 και λειτούργησε σαν αυτόνομη κρατική υπηρεσία κάτω από τον έλεγχο του υπουργείου συγκοινωνιών. Όπως φανερώνει και η επωνυμία του, κύριος σκοπός του είναι να συγκεντρώσει καταθέσεις ταμιευτηρίου. Για αυτόν ακριβώς το λόγο, πάντα έδινε μεγαλύτερο επιτόκιο, περίπου 0,5 πιο πάνω από τις λοιπές εμπορικές τράπεζες.

Οι κλυδωνισμοί στην ελληνική οικονομία τα τελευταία χρόνια, οδήγησαν τελικά στις αρχές του 2013 στην ίδρυση του "Νέου Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου". Το κράτος παύει να αποτελεί τον κυριότερο μέτοχό του και το ρόλο αυτό αναλαμβάνει το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Για την αλλαγή αυτή, εισηγήθηκε η Τράπεζα της Ελλάδος ύστερα από απόφαση του υπουργείου οικονομικών.

1.7.4. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων

Το Τ.Π.& Δανείων ιδρύθηκε το 1918 και αποτελεί αυτόνομο χρηματοπιστωτικό οργανισμό εξυπηρέτησης του δημόσιου και κοινωνικού συμφέροντος και είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, που τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών. Είναι ένας οργανισμός αποδοχών καταθέσεων, παρακαταθηκών και τράπεζα των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Κυρίως, χορηγεί δάνεια μέσης και μακράς προθεσμίας στους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης. Επιπλέον, χορηγεί στεγαστικά δάνεια σε δημοσίους υπαλλήλους, σε υπαλλήλους Ν.Π.Δ.Δ. αλλά και σε ιδιώτες που πρόκειται να δημιουργήσουν τουριστικές μονάδες.

1.7.5. Ελληνική Τράπεζα Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ. Β.Α.)

Ιδρύθηκε το 1964 και έχει σαν σκοπό την υποστήριξη βιομηχανικών, ναυτιλιακών και τουριστικών επενδυτικών προγραμμάτων. Επίσης, στο πεδίο των δραστηριοτήτων της είναι και η ίδρυση, η επέκταση και η συγχώνευση επιχειρήσεων που έχουν σαν αντικείμενο τους τομείς που αναφέρθηκαν παραπάνω.

Η Ε.Τ.Β.Α. είναι μια δημόσια επιχείρηση, η οποία αποτελεί ταυτόχρονα νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, οι συναλλαγές της δεν διαφέρουν από τις υπόλοιπες εμπορικές τράπεζες

και γενικότερα λειτουργεί κάτω από το φάσμα και τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας.

Οι βασικές δραστηριότητες της Ε.Τ.Β.Α. είναι οι παρακάτω:

- Χορήγηση δανείων, μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων με ευνοϊκούς όρους για την τόνωση της ελληνικής οικονομίας.
- Δημιουργία νέων βιομηχανικών μονάδων.
- Προσέλευση κεφαλαίων από το εξωτερικό για επενδύσεις στην Ελλάδα.
- Ίδρυση επιχειρήσεων όπου δεν υπάρχει ενδιαφέρον από ιδιώτες.

1.7.6. Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Ανάπτυξης (Ε.Τ.Ε.Β.Α.)

Η ΕΤΕΒΑ ιδρύθηκε το 1963 από την Εθνική και άλλες 14 ξένες τράπεζες. Ο σκοπός της ήταν να προωθήσει βιομηχανικές και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες και να αναπτύξει την κεφαλαιαγορά στη χώρα μας.

Ειδικότερα οι δραστηριότητές της είναι:

- i. Ίδρυση βιομηχανικών επιχειρήσεων με τη συμμετοχή φυσικών και νομικών προσώπων.
- ii. Συμμετοχή στο κεφάλαιο στις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις.
- iii. Χρηματοδότηση των παραγωγικών επιχειρήσεων με μακροπρόθεσμα δάνεια.
- iv. Μεσολάβηση για τη σύναψη δανείων με διεθνείς οργανισμούς.
- v. Αποδοχή καταθέσεων με ειδικούς και ευνοϊκούς όρους.

1.7.7. Τράπεζα Επενδύσεων

Η Τράπεζα Επενδύσεων ιδρύθηκε το 1962 με τη συμμετοχή της Εμπορικής και της Ιονικής Τράπεζας και 10 ακόμη ξένων τραπεζών. Οι σκοποί της Τράπεζας Επενδύσεων είναι παρόμοιοι με αυτούς της ΕΤΕΒΑ. Συγκεκριμένα, χορηγεί μακροπρόθεσμα δάνεια για τη χρηματοδότηση παραγωγικών ενισχύσεων, συμμετέχει στο κεφάλαιο των ήδη υπαρχουσών επιχειρήσεων, εκδίδει μετοχές ανώνυμων εταιριών και ομολογιακών δανείων νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου και τέλος αποδέχεται καταθέσεις κάτω από ορισμένους όρους.

1.8. Σημερινή Εικόνα του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος τον Απρίλιο του 2011, ήταν εγκατεστημένα 62 πιστωτικά ιδρύματα. Ειδικότερα, λειτουργούσαν: 34 πιστωτικά ιδρύματα με καταστατική έδρα στην Ελλάδα, 22 υποκαταστήματα εμπορικών τραπεζών που έχουν έδρα σε άλλο κράτος εντός Ευρωπαϊκής Ένωσης, 5 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων εκτός Ένωσης που ελέγχονται από την Τράπεζα της Ελλάδος καθώς δεν υπάγονται στο καθεστώς των κοινοτικών οδηγιών αμοιβαίας αναγνώρισης και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Αυτή τη χρονική περίοδο, παρατηρείται μεγέθυνση τριών ιδιωτικών τραπεζών, της Alpha, Eurobank και Πειραιώς αλλά και η ιδιωτικοποίηση της Εμπορικής. Η συγκέντρωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος με βάση το μερίδιο αγοράς των πέντε μεγαλύτερων τραπεζών είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της ευρωπαϊκής ένωσης και ανέρχεται στο 69,2%. Εκτιμάται πως αυτό το ποσοστό θα ανέβει περισσότερο με την αγορά της ΑΤΕ από την Τράπεζα Πειραιώς.

Έτσι, έχουμε τη διόγκωση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος καθώς το ενεργητικό όλων των ελληνικών τραπεζών ανέρχεται στα 654,3 δις ευρώ όταν κατά την περίοδο της ένταξης της χώρας στην νομισματική ένωση ήταν 247,4 δις. Η πιο πρόσφατη μέτρηση ήταν τον Ιούλιο του 2012 και το ενεργητικό ανέρχεται στα 607,6 δις ευρώ.

1.9. Τραπεζικά Ιδρύματα Ελλάδας

Τα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδας είναι τα παρακάτω:

Κεντρική Τράπεζα

Τράπεζα της Ελλάδος

Πιστωτικά Ιδρύματα

1. Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.
2. Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.
3. Άλφα Τράπεζα Α.Ε.
4. Γενική Τράπεζα Α.Ε.
5. Τράπεζα Αττικής Α.Ε.
6. Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.
7. Τράπεζα Eurobank-Εργασίας Α.Ε.
8. Επενδυτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.
9. Νέα Proton Τράπεζα Α.Ε.

10. Τράπεζα Millenium Bank A.E.
11. Πανελλήνια Τράπεζα A.E.
12. Probank A.E.
13. FBB Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα A.E.
14. Aegean Baltic Bank A.E.
15. Credicon Consumer Finance
16. Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο A.T.E.
17. Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων
18. Συνεταιριστική Τράπεζα Δυτικής Μακεδονίας
19. Συνεταιριστική Τράπεζα Χανιών
20. Συνεταιριστική Τράπεζα Ηπείρου
21. Συνεταιριστική Τράπεζα Δωδεκανήσου
22. Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα
23. Συνεταιριστική Τράπεζα Ν.Έβρου
24. Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας
25. Συνεταιριστική Τράπεζα Θεσσαλίας
26. Συνεταιριστική Τράπεζα Πελοποννήσου
27. Συνεταιριστική Τράπεζα Εύβοιας
28. Συνεταιριστική Τράπεζα Πιερίας "Ολυμπιακή Πίστη"
29. Συνεταιριστική Τράπεζα Δράμας
30. Συνεταιριστική Τράπεζα Σερρών
31. F.G.A. Bank G.m.b.h.
32. BMW Austria Bank G.m.b.h.
33. BNP Paribas Security Services
34. BNP Paribas
35. GMAC Bank G.m.b.h.
36. Unicredit Bank AG
37. Volkswagen Bank G.m.b.h.
38. Deutsche Bank AG
39. Union de Creditos Inmobiliarios S.A.
40. Marfin Εγνατία Τράπεζα
41. Ελληνική Τράπεζα δημόσια εταιρία
42. Τράπεζα Κύπρου δημόσια εταιρία
43. Saxo Bank S.A.
44. F.C.E. Bank plc

45. The Royal Bank of Scotland plc
46. HSBC Bank plc
47. Citibank International plc
48. Mercedes-Benz Bank Polska plc
49. Bank of America N.A.
50. Bank Saderat Iran
51. Kedr close joint stock company commercial bank
52. T.C. Ziraat Bankasi A.S.

Πίνακας 1
Αριθμός Καταστημάτων Τραπεζών(2007-2011)

	2007	2008	2009	2010	2011	Μεταβολή% (2011-2007)	Μεταβολή% (2011-2010)
Ελλάδα	3.850	4.098	4.078	4.005	3.845	0	-3.99
Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ27)	233.333	237.647	232.424	230.387	223.188	-4.35	-3.12
Ευρωζώνη (ΕΕ17)	183.673	186.256	183.608	182.350	176.722	-3.78	-3.08

Πηγή: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Οκτώβριος 2012

Δεύτερο Κεφάλαιο

Στοιχεία Τραπεζικής Τεχνικής

2.1. Εισαγωγή

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, οι τράπεζες αποτελούν την καρδιά μιας οικονομίας. Αυτό μπορούμε να το αντιληφθούμε αν σκεφτούμε πως με τις καταθέσεις του κοινού στην τράπεζα, κάποιος άλλος μπορεί να δανειοδοτηθεί και έτσι υπάρχει ρευστότητα στην οικονομία. Τη γενική αυτή αντίληψη θα την κατανοήσουμε παρακάτω όπου θα γίνει αναφορά στις βασικές τραπεζικές εργασίες.

Οι τραπεζικές εργασίες μπορούν να χωριστούν σε παθητικές, ενεργητικές, βοηθητικές και στις λοιπές τραπεζικές εργασίες. Στις παθητικές, συναντούμε κυρίως τις διάφορες μορφές καταθέσεων, ενώ στις ενεργητικές, τις εργασίες εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες διοχετεύουν στην οικονομία τα χρηματικά διαθέσιμα. Εκτός αυτών όμως, διεκπεραιώνουν τις βοηθητικές εργασίες που είναι κυρίως η έκδοση επιταγών και επιστολών και διάφορες άλλες εργασίες που επικεντρώνονται κυρίως στη φύλαξη κινητών χρεογράφων, στην έκδοση τίτλων για λογαριασμό τρίτων κ.α.

2.2. Καταθέσεις

Σύμφωνα με την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών (Ε.Ε.Τ.), ως κατάθεση ορίζεται **κάθε μορφή τοποθέτησης κεφαλαίων σε πιστωτικό ίδρυμα για αποταμιευτικούς, διαχειριστικούς ή επενδυτικούς σκοπούς, ανεξάρτητα από το αν η επιδιωκόμενη ωφέλεια είναι συγκεκριμένη και διασφαλίζεται από την τράπεζα ή μη προσδιορισμένη και εξαρτάται από τη μεταβολή ορισμένων στοιχείων, όπως του ύψους των επιτοκίων, της ισοτιμίας των νομισμάτων κ.α.**

Από νομικής φύσης, οι καταθέσεις είναι δάνεια που χορηγεί το τραπεζικό κοινό όταν πραγματοποιεί μια κατάθεση στην τράπεζα. Οι καταθέσεις εκτός από τον κύριο σκοπό τους που είναι η αποταμίευση, αποφέρουν ένα εισόδημα μέσω των τόκων που καθορίζεται από το επιτόκιο. Το ύψος του επιτοκίου διαφέρει ανάλογα με το είδος της κατάθεσης.

Κατά την παραμονή των χρημάτων σε κατάθεση υπάρχει περίπτωση να γίνει αλλαγή στο ύψος του επιτοκίου. Αν ο καταθέτης συνεχίζει να διατηρεί τα χρήματα στην τράπεζα, αποδέχεται οποιαδήποτε αλλαγή. Για το λόγο αυτό, ο κώδικας τραπεζικής δεοντολογίας

υποχρεώνει τις τράπεζες να διαθέτουν για το κοινό πληροφοριακό υλικό σχετικό με τους γενικούς και τους ειδικούς όρους που διέπουν τις διάφορες μορφές καταθέσεων και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για το άνοιγμα ενός λογαριασμού. Οποιαδήποτε αλλαγή πρέπει να γνωστοποιείται εγκαίρως στο κοινό και με μέσα προσιτά σε αυτό.

Παρακάτω παραθέτονται βάσει όρων και χρόνου διάρκειας οι διακρίσεις των καταθέσεων.

2.2.1. Καταθέσεις ταμιευτηρίου

Πρόκειται για το πιο δημοφιλές είδος καταθέσεων για τους αποταμιευτές αλλά και το μεγαλύτερο τμήμα από το σύνολο των καταθέσεων που γίνονται σε μια τράπεζα. Πραγματοποιούνται από φυσικά πρόσωπα τα οποία επιθυμούν να έχουν διαθέσιμες τις αποταμιεύσεις τους και να τους αποφέρουν κάποιο εισόδημα. Επίσης, η δυνατότητα εύκολης και γρήγορης ανάληψης είναι ένας ακόμη λόγος που προτιμάται από το ευρύ κοινό.

Ο σκοπός των καταθέσεων είναι η διάδοση της έννοιας της αποταμίευσης στο ευρύτερο κοινό καθώς επίσης και η συγκέντρωση κεφαλαίων ακόμα και με το μικρότερο ποσό ώστε αυτά στη συνέχεια να διοχετευτούν στην οικονομία υπό την μορφή δανειοδότησης.

Για το άνοιγμα λογαριασμού ταμιευτηρίου απαιτείται επίδειξη αστυνομικής ταυτότητας ή διαβατηρίου, σε περίπτωση που ο δικαιούχος είναι αλλοδαπός, επίσημο επιβεβαιωτικό έγγραφο αριθμού φορολογικού μητρώου από την Δ.Ο.Υ., καθώς επίσης και έγγραφα που επιβεβαιώνουν την παρούσα διεύθυνση κατοικίας και το ασκούμενο επάγγελμα. Ο καταθέτης προμηθεύεται από την τράπεζα με ένα βιβλιάριο ταμιευτηρίου στο οποίο καταγράφονται όλες οι συναλλαγές και το υπόλοιπο που προκύπτει από αυτές.

Στους λογαριασμούς ταμιευτηρίου, ο εκτοκισμός είναι εξάμηνος (στις 30 Ιουνίου και στις 31 Δεκεμβρίου). Υπάρχουν, ωστόσο, τράπεζες που δεν πληρώνουν τόκο για μικρά χρηματικά ποσά όπως είναι η Εθνική και η Εμπορική.

2.2.2. Καταθέσεις Όψεως

Οι καταθέσεις όψεως γίνονται από επιχειρήσεις και σαν σκοπό έχουν τη διαχείριση του ταμείου τους. Η ομοιότητά τους με τις καταθέσεις ταμιευτηρίου εντοπίζονται στην ευκολία ανάληψης των χρημάτων από τους καταθέτες. Το αποδεικτικό έγγραφο που χορηγείται στον καταθέτη είναι ένα καρτέ επιταγών με έντυπες επιταγές που συμπληρώνονται από

τον καταθέτη με το όνομά του ή με όνομα τρίτου. Αυτό σημαίνει πως ο καταθέτης έχει τη δυνατότητα να αποσύρει τα μετρητά του ή να δώσει επιταγές αντί για μετρητά.

Το επιτόκιο είναι κλιμακούμενο ή κλιμακωτό ή σταθερό σε ξένο νόμισμα και ο εκτοκισμός πραγματοποιείται ανά εξάμηνο. Επίσης, είναι μικρότερο από αυτό του ταμιευτηρίου.

Οι καταθέσεις όψεως παρέχουν πλεονεκτήματα και για τις επιχειρήσεις αλλά και για τις τράπεζες. Το σπουδαιότερο που παρέχεται στις επιχειρήσεις είναι ότι μέσω αυτών διακινούνται με τις επιταγές η μεταφορά χρηματικών ποσών. Αποφεύγεται λοιπόν, η μεταφορά χρημάτων από τις επιχειρήσεις για την πληρωμή των προμηθευτών, οι οποίοι θα εισπράξουν τα χρήματα παρουσιάζοντας τις επιταγές στην τράπεζα ή θα τις μεταβιβάσουν σε τρίτους με οπισθογράφιση.

Επίσης, διευκολύνονται ταμιακά οι επιχειρήσεις καθώς μπορούν να εκδώσουν επιταγές μέχρι κάποιο συγκεκριμένο όριο ακόμα και αν δεν υπάρχει υπόλοιπο στο λογαριασμό. Πάντως, σε αυτή την περίπτωση, το επιτόκιο που επιβάλλει η τράπεζα είναι αρκετά ψηλότερο.

Ακόμα κινούνται μεταχρονολογούμενες επιταγές, δηλαδή επιταγές με μεταγενέστερη ημερομηνία από εκείνη που πραγματοποιήθηκε η συναλλαγή. Παρέχεται λοιπόν, ένα χρονικό περιθώριο στον εκδότη της επιταγής έως ότου πωλήσει το εμπόρευμα και να καταθέσει μετρητά στον λογαριασμό .

Το πλεονέκτημα σχετικά με την τράπεζα έχει να κάνει με το γεγονός πως δημιουργεί λογιστικό χρήμα. Αυτό συμβαίνει όταν η τράπεζα για κάθε μονάδα χρήματος που μπαίνει στο λογαριασμό όψεως, δημιουργεί ένα πολλαπλάσιας αξίας λογιστικό χρήμα που δανείζεται στις επιχειρήσεις με υψηλότερο επιτόκιο που ισχύει για τις καταθέσεις όψεως. Οπότε, η τράπεζα κερδίζει από τη διαφορά αυτών των επιτοκίων.

Παρόλα αυτά, για την αποφυγή κινδύνου έκδοσης ακάλυπτων επιταγών, οι τράπεζες είναι πολύ προσεκτικές στο άνοιγμα λογαριασμού όψεως και ελέγχουν προσεκτικά την φερεγγυότητα των επιχειρήσεων.

2.2.3. Τρεχούμενος Λογαριασμός

Ο λογαριασμός αυτός είναι παρόμοιος με τον λογαριασμό ταμιευτηρίου. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι ο καταθέτης πραγματοποιεί τις συναλλαγές του με επιταγές αντί για μετρητά. Έτσι λοιπόν, ανοίγονται από την τράπεζα σε φυσικά πρόσωπα που δεν αποτελούν όμως εμπόρους (διαφορετικά θα ήταν όψεως) και το αποδεικτικό έγγραφο που χορηγείται είναι καρνέ επιταγών.

Ο ιδιώτης πραγματοποιεί έτσι συναλλαγές χρησιμοποιώντας τα στελέχη επιταγών αντί για μετρητά και με αυτόν τον τρόπο επιβαρύνει το λογαριασμό του. Το επιτόκιο για το συγκεκριμένο λογαριασμό είναι χαμηλότερο από ότι στο λογαριασμό ταμειευτηρίου λόγω της διευκόλυνσης που παρέχεται στον καταθέτη.

2.2.4. Προθεσμιακές Καταθέσεις

Ο σκοπός των καταθέσεων αυτών είναι η επένδυση των χρημάτων. Ο καταθέτης πραγματοποιεί μια συμφωνία με την τράπεζα πως δεν θα γίνει ανάληψη πριν από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τριών, έξι, δώδεκα μηνών ή και παραπάνω. Ωστόσο, ο καταθέτης μπορεί να ζητήσει να του αποδοθούν τα χρήματα της κατάθεσης αν το εγκρίνει και η τράπεζα, η οποία όμως θα επιβάλλει και ένα χρηματικό πρόστιμο, ανάλογο με τον χρόνο που απέμενε μέχρι την λήξη της προθεσμίας.

Αποδεικτικό έγγραφο της κατάθεσης αυτής αποτελεί ένα ομόλογο που εκδίδεται και παραδίδεται από την τράπεζα στον καταθέτη. Τα χαρακτηριστικά που αναγράφει το έγγραφο αυτό είναι το ονοματεπώνυμο του καταθέτη, το ποσό της κατάθεσης, το επιτόκιο, το χρονικό διάστημα και η ημερομηνία λήξης της προθεσμίας.

Το επιτόκιο των καταθέσεων προθεσμίας είναι κλιμακούμενο και υψηλότερο από αυτό των καταθέσεων ταμειευτηρίου και διαμορφώνεται ανάλογα με το χρόνο παραμονής των χρημάτων στο λογαριασμό και με το ποσό που έχει κατατεθεί. Ο τόκος υπολογίζεται ανά εξάμηνο και παραμένει διαθέσιμος σε έντοκο λογαριασμό.

Λόγω της έκδοσης κρατικών ομολογιών στις χώρες με μεγάλο δημόσιο χρέος, οι τράπεζες αυξάνουν τα επιτόκια στις καταθέσεις προθεσμίας για να κερδίσουν την προτίμηση των καταθετών στον ανταγωνισμό. Τους δίδουν έτσι το κίνητρο με το όφελος που προκύπτει από το υψηλό επιτόκιο.

Πιο αναλυτικά, όταν ένα κράτος αντιμετωπίζει δυσκολία στην αντιμετώπιση του δημοσίου χρέους, εκδίδει ομολογίες για να προσελκύσει τους καταθέτες να επενδύσουν σε αυτές τα χρήματά τους. Αυτό επιτυγχάνεται με το κράτος να επιβάλλει υψηλό επιτόκιο που θα εξασφαλίσει την υψηλότερη απόδοση στους αποταμιευτές. Για το λόγο αυτό οι τράπεζες θέτουν υψηλό επιτόκιο για να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερες προθεσμιακές καταθέσεις.

Σημαντικός παράγοντας για τη διατήρηση και την αύξηση των καταθέσεων αυτών είναι ο ρυθμός αύξησης πληθωρισμού. Ο υψηλός πληθωρισμός, οδηγεί τους καταθέτες σε άλλες μορφές επενδύσεων όπως η αγορά ακινήτων η οποία δεν επηρεάζεται από την αγοραστική αξία του χρήματος. Οπότε, αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για

να διατηρεί η τράπεζα το επιτόκιο των καταθέσεων προθεσμίας σε υψηλά επίπεδα.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως οι προθεσμιακές καταθέσεις αποτελούν ένα σημαντικό προϊόν των τραπεζικών εργασιών καθώς είναι μια πηγή κερδών. Τα χρήματα των καταθέσεων δεσμεύονται στην τράπεζα για αρκετό καιρό, δίνοντας της έτσι την ευκαιρία να τα χρησιμοποιήσει σε άλλες εργασίες όπως τη χορήγηση μακροπρόθεσμων επενδυτικών δανείων.

2.2.5. Καταθέσεις με Προειδοποίηση

Η συγκεκριμένη κατάθεση αποτελεί μια ειδική κατηγορία, στην οποία ο καταθέτης ειδοποιεί άμεσα την τράπεζα πριν πραγματοποιήσει ανάληψη ποσού που είναι σημαντικό. Για τις καταθέσεις με προειδοποίηση ισχύουν οι παρακάτω όροι:

1. Υπάρχει ένα συγκεκριμένο ποσό που πρέπει να υπερβαίνει η αρχική κατάθεση.
2. Υπάρχει ένα όριο κατάθεσης το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το συνολικό ύψος της κατάθεσης.
3. Για την ανάληψη κάποιου ποσού, ο καταθέτης υποχρεούται να προειδοποιήσει την τράπεζα και μάλιστα εγγράφως, τουλάχιστον τρεις μήνες από την ημερομηνία που πρόκειται να γίνει η ανάληψη.
4. Υπάρχει ένα χρονικό περιθώριο δέκα ημερών, μέσα στο οποίο πρέπει να γίνει η ανάληψη αλλιώς ο καταθέτης χάνει το δικαίωμα ανάληψης και πρέπει να ακολουθήσει την ίδια διαδικασία.

Οι τράπεζες μπορούν να ελέγξουν μέσω αυτής της διαδικασίας το ύψος των αναλήψεων που θα πραγματοποιηθούν στο προσεχές διάστημα ώστε να εξαλειφεται ο κίνδυνος έλλειψης των χρηματικών διαθεσίμων στα ταμεία των τραπεζών.

2.2.6. Κοινός Λογαριασμός

Αποτελεί μια χρηματική κατάθεση σε τραπεζικό λογαριασμό στο όνομα δύο ή περισσότερων φυσικών προσώπων. Σύμφωνα με το νόμο, χρήση του λογαριασμού μπορούν να κάνουν είτε ένας, είτε μερικοί, είτε και όλοι οι δικαιούχοι του λογαριασμού χωρίς τη σύμπραξη των υπόλοιπων συνδικαιούχων. Παρόλα αυτά, δεν επιτρέπεται αλλαγή στη φύση του λογαριασμού όπως π.χ. κλείσιμο, προσθήκη ή αφαίρεση δικαιούχου από τον λογαριασμό με την πρωτοβουλία ενός από τους δικαιούχους. Ο λογαριασμός αυτός μπορεί να είναι ταμειευτηρίου, όψεως, τρεχούμενος ή προθεσμίας.

Ο κοινός λογαριασμός προσφέρει στους καταθέτες το πλεονέκτημα της απλοποίησης

των διαδικασιών κληρονομιάς σε περίπτωση που ένας δικαιούχος αποβιώσει. Μπορεί επομένως, ο συνδικαιούχος να αποκτήσει δικαίωμα πάνω στην κατάθεση χωρίς κληρονομητήρια, δήλωση σε εφορία και άλλα έγγραφα .

Αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση θανάτου και του τελευταίου δικαιούχου. Αν δεν τεθεί όρος τότε ο λογαριασμός κληρονομείται και οι κληρονόμοι υπόκεινται σε φόρους κληρονομιάς.

2.2.7. Δεσμευμένες Καταθέσεις

Δεσμευμένες είναι οι καταθέσεις οι οποίες δεσμεύονται είτε από τον καταθέτη, είτε από την τράπεζα με διάταξη του νόμου για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Στην πρώτη περίπτωση, η δέσμευση ονομάζεται εκούσια και στη δεύτερη ακούσια.

Εκούσια δέσμευση της κατάθεσης έχουμε στην περίπτωση που ο καταθέτης παραχωρεί την κατάθεση για να καλύψει τη χορήγηση εγγυητικής επιστολής. Η δέσμευση μπορεί να αφορά μόνο ένα μέρος της κατάθεσης .Αυτό εξαρτάται από το ύψος της εγγυητικής επιστολής ανάλογα με το ποσό της εγγυητικής επιστολής.

Ακούσια καλείται η δέσμευση όταν ο καταθέτης έχει υποπέσει σε αξιόποινες πράξεις ή όταν πεθάνει ή κηρύξει πτώχευση. Η δέσμευση σε αυτή επιβάλλεται για αποδοθεί η κατάθεση όπως ορίζουν οι διατάξεις του νόμου.

2.2.8. Καταθέσεις σε συνάλλαγμα

Όλα τα είδη καταθέσεων που προαναφέρθηκαν (Ταμειυτηρίου, όψεως, προθεσμιακές) μπορούν να γίνουν και σε καταθέσεις συναλλάγματος .Αυτό συμφέρει τους καταθέτες που επιθυμούν να έχουν πάντοτε διαθέσιμο συνάλλαγμα,ωστόσο τους προσφέρει και άλλα ποικίλα οφέλη.

Αρχικά, οι τόκοι της κατάθεσης μπορούν να αποδοθούν σε συνάλλαγμα ή σε ευρώ και με επιπλέον προσαύξηση του επιτοκίου. Επίσης, δίνεται η δυνατότητα να αγοραστούν τίτλοι του ελληνικού δημοσίου και το δικαίωμα μετατροπής του αρχικού κεφαλαίου και των τόκων σε άλλο νόμισμα κατά τη λήξη. Ένα από τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα της κατάθεσης σε συνάλλαγμα είναι πως οι τόκοι της κατάθεσης παραμένουν αφορολόγητοι.

Επιπλέον, οι καταθέτες δύνανται να καταθέσουν χαρτονομίσματα εξωτερικού αλλά και επιταγές και εντολές από άλλη χώρα. Κατά τη διάρκεια παραμονής των χρημάτων μέσα στο λογαριασμό, ο καταθέτης έχει επίσης την ευχέρεια να μετατρέψει το νόμισμα. Εφόσον διατηρεί κάποιος έναν τέτοιο λογαριασμό, μπορεί να εκδώσει επιταγές και επιστολές για το

εξωτερικό.

Για τις προθεσμιακές καταθέσεις σε συνάλλαγμα ισχύει επιπλέον πολιτική υψηλότερου επιτοκίου, δυνατότητα κατάθεσης χρονικού διαστήματος σύμφωνα με επιλογή του καταθέτη, έκδοση πιστοποιητικού κατάθεσης και επίσης παρέχεται η δυνατότητα έκδοσης επιταγής ή χορήγησης χαρτονομισμάτων δίχως να πληρωθεί προμήθεια.

2.2.9. Ειδικό Λογαριασμό Καταθέσεων

Έγινε παραπάνω λόγος για όλα τα είδη των καταθέσεων που παρέχουν οι τράπεζες στο καταθετικό κοινό. Πρόκειται για είδη ευρέως διαδεδομένα και εδραιωμένα στον τραπεζικό χώρο εδώ και δεκαετίες. Τα τελευταία χρόνια με την αύξηση των τραπεζών στην Ελλάδα, διαπιστώνεται η ανάγκη να δημιουργηθούν περισσότερα τραπεζικά προϊόντα, όσο το δυνατόν πιο καινοτόμα για να κερδίσουν την προτίμηση των αποταμιευτών. Τα προϊόντα αυτά αποτελούν ένα σύνθετο είδος αποταμίευσης και επένδυσης.

Το πλεονέκτημα που προσφέρουν τέτοιου είδους καταθέσεις αφορά κυρίως το επιτόκιο. Αρχικά, γιατί είναι υψηλότερο από ότι είναι στους απλούς λογαριασμούς ταμιευτηρίου και συνήθως υπολογίζεται ανάλογα με το υπόλοιπο που έχει ο λογαριασμός. Έπειτα, σε μερικές περιπτώσεις ο υπολογισμός των τόκων πραγματοποιείται κάθε μήνα και επιπλέον ο καταθέτης μπορεί να εισπράξει τους τόκους στο τέλος κάθε μήνα χωρίς να γίνει οποιαδήποτε παρέμβαση στο αρχικό κεφάλαιο.

Εκτός όμως του επιτοκίου, που αποτελεί το βασικότερο πλεονέκτημα αυτών των ειδικών λογαριασμών, προσφέρεται και μια πληθώρα διευκολύνσεων, όπως για παράδειγμα, απόκτηση πιστωτικής κάρτας με δωρεάν συνδρομή για το α' εξάμηνο, απόκτηση επιταγών με δυνατότητα έκδοσης δωρεάν τραπεζικών επιταγών, αυτόματη εξόφληση λογαριασμών υπηρεσιών (ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ) χωρίς κάποια πρόσθετη επιβάρυνση, ασφαλιστική κάλυψη κ.α.

Για το άνοιγμα τέτοιων λογαριασμών, ο καταθέτης ακολουθεί σχεδόν την ίδια διαδικασία με αυτή για τους υπόλοιπους. Έχοντας επιβεβαιωμένα όλα τα στοιχεία στο σύστημα της τράπεζα, μπορεί με την ταυτότητά του και το αρχικό ποσό της κατάθεσης να ανοίξει το λογαριασμό.

Αρκετές τράπεζες θέτουν στις καταθέσεις ένα κατώτατο όριο επειδή για να λειτουργήσει ο λογαριασμός, να εκτελέσει τις λειτουργίες για τις οποίες δημιουργήθηκε και για να είναι αποδοτικός πρέπει να βρίσκεται στο λογαριασμό ένα ποσό το οποίο θα υπερβαίνει αυτό το όριο.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, πως αυτά τα ειδικά καταθετικά προϊόντα προορίζονται κυρίως

για επενδύσεις και όχι για την αποταμίευση και την αντιμετώπιση βραχυπρόθεσμων δαπανών όπως γίνεται με τους λογαριασμούς ταμιευτηρίου.

2.3. Ενεργητικές Τραπεζικές Εργασίες

Οι ενεργητικές τραπεζικές εργασίες είναι οι εργασίες εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες διοχετεύουν τα χρηματικά διαθέσιμα που κατέχουν από τις καταθέσεις στις παραγωγικές δραστηριότητες της οικονομίας της χώρας. Πρόκειται για χορηγήσεις πιστώσεως όπως τα δάνεια, η προεξόφληση τίτλων χαρτοφυλακίου επιχειρήσεων, προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων και η τραπεζική ενέγγυος πίστωση.

2.3.1. Δάνεια

Τα δάνεια αποτελούν σημαντικό και αναπόσπαστο κομμάτι των τραπεζικών εργασιών. Είναι η πιο συνηθισμένη μορφή διοχέτευσης των χρημάτων στην αγορά. Τα δάνεια χωρίζονται στις παρακάτω κατηγορίες που στη συνέχεια θα αναλυθούν:

1. Δάνεια Καταναλωτικής Πίστης
2. Δάνεια με ανοικτό λογαριασμό
3. Δάνεια Ενυπόθηκα
4. Δάνεια με ενέχυρο κινητών πραγμάτων

2.3.1.1. Δάνεια Καταναλωτικής Πίστης

Πρόκειται για δάνεια που χορηγούν οι τράπεζες στους πελάτες τους με προσωπική ασφάλεια. Ο όρος προσωπική ασφάλεια έχει να κάνει με τον χαρακτήρα και τη συμπεριφορά του πελάτη απέναντι στην τράπεζα. Αν δηλαδή στις συναλλαγές του είναι συνεπής, έντιμος και τακτικός.

Στις μέρες μας η χορήγηση αυτής της κατηγορίας δανείων είναι συνηθισμένη και πιο συχνή σε σχέση με τα παλαιότερα χρόνια όπου οι τράπεζες ήταν πιο διστακτικές στη χορήγηση δανείων στους μισθωτούς.

Αυτή η κατηγορία δανείων χωρίζεται σε μερικές υποκατηγορίες οι οποίες είναι οι εξής,

α. Καταναλωτικά δάνεια για την αγορά ειδών διαρκείας, το ποσό των οποίων κυμαίνεται από 10.000 μέχρι 80.000 ευρώ και η εξόφληση γίνεται συνήθως σε 60 μήνες μέσω μηνιαίων δόσεων.

Ειδικότερα, τα δάνεια που χορηγούνται για τα διαρκή καταναλωτικά αγαθά είναι τα παρακάτω:

- Δάνεια για αγορά αυτοκινήτου, μοτοσυκλέτα και τροχόσπιτου
- Δάνεια για αγορά οικιακού εξοπλισμού και επίπλωσης
- Δάνεια για την αγορά συστημάτων κλιματισμού και θέρμανσης
- Δάνεια για αγορά σκαφών αναψυχής και εξωλέμβιων μηχανών
- Δάνεια για την αγορά επαγγελματικού εξοπλισμού.

β. Φοιτητικά δάνεια τα οποία κυμαίνονται από 10.000 έως 40.000 ευρώ και προορίζονται για την κάλυψη διδάκτρων σπουδών σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης σε σχολές εσωτερικού και εξωτερικού. Η εξόφληση τους γίνεται με μηνιαίες δόσεις με σε 48 μήνες.

γ. Προσωπικά δάνεια, τα οποία δεν έχουν κάποια αιτιολόγηση και για αυτό κυμαίνονται από 5.000 έως 10.000 ευρώ και εξοφλούνται με 12-24 μηνιαίες δόσεις.

Σε όλα τα δάνεια δίνεται δωρεάν ασφαλιστική κάλυψη του δανειολήπτη σε περίπτωση σοβαρού ατυχήματος για να μπορέσει να αποπληρώσει το δάνειο. Σε κάθε κατηγορία από τις παραπάνω υπάρχει διαφορετικό μεταβλητό επιτόκιο.

2.3.1.2. Δάνεια με ανοικτό λογαριασμό

Το δάνειο αυτό χορηγείται στους πελάτες μετά από σύμβαση με την τράπεζα. Η σύμβαση αυτή θέτει ένα ανώτατο όριο πίστωσης μέσα στο οποίο ο πελάτης μπορεί να κάνει ανάληψη ολόκληρου του ποσού εφάπαξ ή τμηματικά ενώ αναλαμβάνει την υποχρέωση να το αποπληρώσει οποιαδήποτε στιγμή είτε συνολικά είτε τμηματικά. Ο λογαριασμός στον οποίο γίνεται η χρέωση και η πίστωση ονομάζεται αλληλόχρεος και ο καταθέτης μπορεί να αποσύρει και να καταθέτει ποσά όποτε αυτός επιθυμεί.

Οι καταθέσεις στον λογαριασμό μπορούν να γίνουν είτε με χρηματικά ποσά ή με μεταβίβαση συναλλαγματικών και άλλων αξιών στην τράπεζα. Ανάλογα με τα ποσά που καταθέτει πιστώνεται και ο λογαριασμός. Από την άλλη, οι αναλήψεις πραγματοποιούνται με επιταγές που εκδίδει ο δανειολήπτης από το στέλεχος των επιταγών που του δίδεται από την τράπεζα.

Για να μην ξεπεραστεί το συμφωνηθέν ποσό πίστωσης ανάμεσα στην τράπεζα και τους πελάτες, η πρώτη παρακολουθεί πάντα τις κινήσεις κάθε λογαριασμού και φροντίζει οι αναλήψεις να μην ξεπερνούν το χρεωστικό υπόλοιπο. Αυτό το ανώτατο όριο καθορίζεται από την τράπεζα σύμφωνα με τη φερεγγυότητα του πελάτη. Ο λογαριασμός αυτός είναι τοκοφόρος με τους τόκους να υπολογίζονται πάντα στα χρεωστικά υπόλοιπα του

λογαριασμού.

Τα δάνεια με ανοικτό λογαριασμό, συμφέρουν τις επιχειρήσεις επειδή μπορούν να έχουν πάντα στη διάθεση τους χρηματικά διαθέσιμα ώστε να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά και έγκαιρα τις τρέχουσες και έκτακτες ανάγκες τους.

2.3.1.3. Ενυπόθηκα Δάνεια

Τα ενυπόθηκα δάνεια είναι αυτά που ο δανειζόμενος υπογράφει την υποθήκη ακίνητων αξιών που έχει στην κατοχή του όπως το σπίτι του, κάποιο κτίριο κ.α. Αυτή η κατηγορία δανείου πραγματοποιείται για την διενέργεια κάποιας επένδυσης όπως η ανέγερση εγκαταστάσεων και η προμήθεια επαγγελματικού εξοπλισμού.

Όσον αφορά τη διάρκειά τους, είναι μεσο-μακροπρόθεσμα μεταξύ 5 και 10 ετών. Η πιο συνηθισμένη μορφή του είναι το τοκοχρεωλυτικό δάνειο και η χορήγησή του γίνεται σταδιακά και εξαρτάται από την πρόοδο της επένδυσης. Συχνά, δίνεται μια περίοδος χάριτος στην οποία δεν καταβάλλονται δόσεις.

Το δάνειο αποπληρώνεται με τοκοχρεωλυτικές δόσεις που σημαίνει ότι καταβάλλεται οι τόκοι και ένα μέρος του κεφαλαίου του δανείου. Οι τόκοι υπολογίζονται σύμφωνα με το επιτόκιο του δανεισμού και οι δόσεις είναι σταθερές. Επίσης, με την πάροδο του χρόνου οι τόκοι μειώνονται, ωστόσο το χρεολύσιο αυξάνεται.

Τέλος, η δυνατότητα της τράπεζας να δανειοδοτεί επιχειρήσεις και του εξωτερικού, η χορήγηση του δανείου γίνεται σε συνάλλαγμα.

2.3.1.4. Δάνεια με ενέχυρο κινητών πραγμάτων

Τα δάνεια αυτά χωρίζονται στις παρακάτω κατηγορίες:

1. Δάνεια με ενέχυρο χρεογράφων
2. Δάνεια με ενέχυρο εμπορευμάτων
3. Δάνειο με ενεχυρόγραφα γενικών αποθηκών
4. Δάνεια με ενέχυρο τιμαλφή

Παρακάτω, παρουσιάζονται αναλυτικά οι παραπάνω κατηγορίες δανείων με ενέχυρο κινητών πραγμάτων.

Τα **δάνεια με ενέχυρο χρεογράφων** είναι εκείνα που χορηγεί η τράπεζα με ενέχυρο έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, ομόλογα, ομολογίες, μετοχές, συναλλαγματικές ή γραμμάτια σε διαταγή. Οι τράπεζες δέχονται μόνο συγκεκριμένα χρεόγραφα και ως επί το

πλείστον πρόκειται για τίτλους διαπραγματεύσιμους στο Χρηματιστήριο Αξιών.

Ο δανειολήπτης μπορεί να κερδίσει από χρηματιστηριακή ανατίμηση των αξιών καθώς συνεχίζει να είναι ο κύριος αυτών και παράλληλα εισπράττει τους τόκους και τα μερίσματα από τις μετοχές. Η αξία που έχει το δάνειο δεν υπερβαίνει το 70% της τρέχουσας αξίας των χρεογράφων ενώ η λήξη του ορίζεται στο τρίμηνο. Παρόλα αυτά, μπορεί να παραταθεί εάν καταβληθούν οι τόκοι και ένα μέρος του δανείου.

Στην περίπτωση που η τράπεζα διαπιστώσει πως η χρηματιστηριακή αξία των τίτλων μειώνεται με κίνδυνο να μην μπορέσει ο δανειολήπτης να καλύψει τις οφειλές του, μπορεί να κηρύξει το δάνειο ληξιπρόθεσμο και απαιτητό νωρίτερα από την ορισμένη λήξη του. Αυτό μπορεί να αποφευχθεί εάν ο δανειστής προσθέσει και άλλους ενεχυριασμένους τίτλους για να ικανοποιηθεί η τράπεζα.

Αν το δάνειο λήξει και δεν έχει εξοφληθεί η τράπεζα μπορεί να προχωρήσει στην εκποίηση των διαπραγματεύσιμων χρεογράφων μέσω του χρηματιστηρίου, διαφορετικά μπορεί να προκαλέσει την αναγκαστική εκποίησή τους.

Τα **δάνεια με ενέχυρο εμπορευμάτων** είναι αυτά που χορηγούνται με ενεχυρίαση ορισμένα εμπορεύματα τα οποία δεν μπορούν εύκολα να φθαρούν και μπορούν εύκολα να εκποιηθούν σε πλειστηριασμό όπως τα βιομηχανικά προϊόντα, οι πρώτες ύλες κ.α. Όπως και στην προηγούμενη κατηγορία, έτσι και σε αυτή το ύψος του δανείου δεν πρέπει να υπερβαίνει το 70% της τρέχουσας αξίας των εμπορευμάτων.

Αρχικά, η τράπεζα δέχεται τα εμπορεύματα και τα φυλάσσει στις αποθήκες της έως ότου εξοφληθεί το δάνειο. Ωστόσο, υπάρχει και η περίπτωση η τράπεζα να μην διαθέτει τις δικές της αποθήκες, έτσι τα εμπορεύματα μένουν σφραγισμένα στις αποθήκες της επιχείρησης και η ευθύνη της φύλαξης αναλαμβάνεται από την ίδια την επιχείρηση.

Μπορούν όμως, και κατόπιν συμφωνίας οφειλέτη και τράπεζας, η ενεχυρίαση των εμπορευμάτων να γίνει σε τρίτο πρόσωπο που ονομάζεται "θεματοφύλακας". Όταν τα εμπορεύματα είναι στις αποθήκες του τελωνείου υποβάλλεται αίτηση αναγνώρισης.

Τα **δάνεια με ενεχυρόγραφα γενικών αποθηκών** είναι η προτιμότερη μορφή δανείου για την τράπεζα και η εναπόθεση των εμπορευμάτων γίνεται στις αποθήκες της Προνομιούχου Εταιρίας Γενικών Αποθηκών Ελλάδος (ΠΑΓΑΕ). Η ανώνυμη αυτή εταιρία αποτελεί θυγατρική της Εθνικής Τράπεζας και έχει στην κατοχή της εκτεταμένους αποθηκευτικούς χώρους στους οποίους αποθηκεύει για ορισμένο διάστημα εμπορεύματα έναντι καταβολής δικαιώματος και έχοντας κατοχυρωμένο νομικά το προνόμιο έκδοσης αποθετηρίων και ενεχυρογράφων.

Το αποθετήριο είναι τίτλος σε διαταγή και με αυτόν η ΠΑΓΑΕ αιτιολογεί πως έχει στην κατοχή της ορισμένη ποσότητα εμπορευμάτων και δεσμεύεται να την παραχωρήσει στον

κομιστή του τίτλου.

Το ενεχυρόγραφο είναι και αυτό τίτλος σε διαταγή που εκδίδει η ΠΑΓΑΕ και έχει την οπισθογράφηση του προσώπου του οποίου ενεχυριάζονται τα εμπορεύματα.

Τα **δάνεια με ενέχυρο τιμαλφή** χορηγούνται ενεχυριάζοντας τιμαλφή. Κάποιες τράπεζες δίνουν αυτά τα δάνεια στους ενδιαφερόμενους ανάλογα με την αξία των τιμαλφών που αυτοί παρουσιάζουν στην τράπεζα.

2.3.2. Προεξόφληση Τίτλων Χαρτοφυλακίου της Επιχείρησης

Έκτος των δανείων, στην κατηγορία των ενεργητικών εργασιών ανήκει και η προεξόφληση τίτλων χαρτοφυλακίου της επιχείρησης. Προεξόφληση λέγεται η πληρωμή τίτλων πριν από την λήξη τους. Οι τίτλοι αυτοί είναι η συναλλαγματικές, τα γραμμάτια σε διαταγή κ.α.

Χρησιμοποιείται από επιχειρήσεις που έχουν ανάγκη από μετρητά. Αυτές, μεταβιβάζουν σε διαταγή της τράπεζας και με οπισθογράφηση τους τίτλους που κατέχει και ταυτόχρονα συντάσσεται το πινάκιο προεξόφλησης. Με τη σειρά της η τράπεζα αφαιρεί τον τόκο που αντιστοιχεί στο διάστημα από την προεξόφληση έως τη λήξη του τίτλου, την προμήθεια και τα έξοδα από το σύνολο των ονομαστικών αξιών και το υπόλοιπο ποσό της αξίας των τίτλων το καταβάλλει στην επιχείρηση.

Για να πραγματοποιηθεί η προεξόφληση πρέπει να μην μεσολαβούν πέντε μήνες από την έκδοση της συναλλαγματικής μέχρι την λήξη της και να προσκομίζεται μαζί με αντίγραφο τιμολογίου πώλησης, ώστε να αποδεικνύεται ότι η έκδοση της προέρχεται από την πώληση εμπορευμάτων της επιχείρησης.

Λόγω της σπουδαιότητας της εργασίας αυτής που κατατάσσεται στις σημαντικότερες των τραπεζικών η τράπεζα εξετάζει αναλυτικά τις υπογραφές από όλους τους οπισθογράφους της συναλλαγματικής, καθώς επίσης και αυτές του εκδότη και του τελευταίου κομιστή.

Η σπουδαιότητα αυτή υπόκειται στο γεγονός της διευκόλυνσης που παρέχει η τράπεζα στις επιχειρήσεις, μεγάλες και μικρές, που επιθυμούν να μετατρέψουν συναλλαγματικές και γραμμάτια σε ρευστό χρήμα το οποίο το έχουν άμεση ανάγκη για να καλύψουν τα τρέχοντα έξοδα.

2.3.3. Προκαταβολές Έναντι Φορτωτικών Εγγράφων

Αρχικά, πρέπει να διευκρινιστεί ποια έγγραφα ονομάζονται φορτωτικά. Φορτωτικά έγγραφα λοιπόν, είναι εκείνα που συνοδεύουν την φορτωτική και ειδικότερα το εμπορικό τιμολόγιο, το πιστοποιητικό προέλευσης και οποιοδήποτε άλλο δικαιολογητικό αποστέλλεται σύμφωνα με τις ειδικές διατάξεις ή συμφωνίες ανάμεσα στα συμβαλλόμενα μέρη. Η φορτωτική είναι το πλέον σημαντικό έγγραφο γιατί εκδίδεται για μεταφορά εμπορευμάτων ενώ θεωρείται και απόδειξη της φόρτωσης.

Οι ιδιότητες της φορτωτικής είναι τρεις, αποτελεί απόδειξη παραλαβής και μεταφοράς εμπορευμάτων, είναι τίτλος που μεταβιβάζει την κυριότητα του εμπορεύματος στον παραλήπτη και τέλος αποτελεί και αξιόγραφο.

Τα χαρακτηριστικά που αναγράφονται σε αυτό το έγγραφο είναι τα εξής: το είδος, η ποσότητα, η ποιότητα και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του εμπορεύματος. Η τράπεζα ελέγχει όλα τα παραπάνω και το έγγραφο γίνεται αποδεκτό μετά την εξακρίβωση τους.

Ανάλογα με το μέσο που μεταφέρει το εμπόρευμα, διακρίνεται και ο τρόπος έκδοσής της. Εάν η μεταφορά γίνεται με πλοίο, τότε η φορτωτική εκδίδεται από τον πλοίαρχο του πλοίου που κάνει την μεταφορά. Όταν αυτή πραγματοποιείται από φορτηγό, τότε την εκδίδει ο μεταφορέας ή το γραφείο που την έχει αναλάβει. Στην περίπτωση που η μεταφορά γίνεται με τρένο, αναγράφεται η ένδειξη "δήλωση αποστολής".

Η τράπεζα ελέγχει διεξοδικά την φορτωτική και αν διαπιστωθούν σφάλματα ή ατέλειες τότε δεν την κάνει δεκτή. Για να μεταβιβαστεί στην τράπεζα οπισθογράφεται και με τη σειρά της δίνει μια προκαταβολή ανάλογα με την αξία του εμπορεύματος που ανέρχονται κατά γενικό κανόνα στο 60%-80% της αξίας της φορτωτικής.

2.3.4. Τραπεζική Ενέγγυος Πίστωση

Έχοντας γίνει αναφορά για τα φορτωτικά έγγραφα μπορούμε να παρουσιάσουμε και την τραπεζική ενέγγυο πίστωση, η οποία είναι η τραπεζική πίστωση που είναι εγγυημένη με εμπορεύματα τα οποία συνοδεύονται από φορτωτικά έγγραφα.

Η πίστωση αυτή λειτουργεί με την τράπεζα να αποτελεί τον μεσάζοντα ανάμεσα σε δύο συναλλασσόμενους (αγοραστή-πωλητή), ανοίγοντας κατόπιν συμφωνίας με τον αγοραστή, πίστωση στον πωλητή με σκοπό να καταβάλλει στο δεύτερο, μέσω ανταποκρίτριας τράπεζας το ποσό της πίστωσης ύστερα από την παράδοση των φορτωτικών εγγράφων ή άλλων εγγράφων που έχουν συμφωνηθεί στη σύμβαση της ενέγγυου πίστωσης.

Πρόκειται για μια πολύ χρήσιμη εργασία στον τραπεζικό χώρο που εξυπηρετεί

συναλλαγές με χώρες του εξωτερικού και εξασφαλίζει ασφάλεια στον πωλητή που γνωρίζει πως μόλις καταθέσει στην ανταποκρίτρια τράπεζα τα φορτωτικά έγγραφα, τότε μπορεί να εισπράξει την αξία των εμπορευμάτων. Από την άλλη, στον αγοραστή δίνεται η δυνατότητα να καταβάλλει το ποσό της αξίας των εμπορευμάτων μόλις εκείνος τα παραλάβει και έχουν εκδοθεί τα απαραίτητα φορτωτικά έγγραφα.

Παρόλα αυτά, η τράπεζα δεν εξασφαλίζει την καλή και σίγουρη εκτέλεση της συναλλαγής μεταξύ πωλητή και αγοραστή σχετικά με την ποσότητα και την ποιότητα των εμπορευμάτων που φορτώθηκαν.

Υπάρχουν επιμέρους κατηγορίες ενεγγύων πιστώσεων όπως οι ανακλητές πιστώσεις που σημαίνει πως μπορούν να ανακληθούν, να τροποποιηθούν ή ακόμα και να ακυρωθούν από τον αγοραστή ή από την τράπεζα. Επόμενη κατηγορία είναι οι ανέκκλητες και χρησιμοποιούνται κυρίως όταν ο πωλητής βρίσκεται στο εξωτερικό. Οι πιστώσεις αυτής της κατηγορίας δεν μπορούν να ανακληθούν εκτός αν συμφωνηθεί από τους συμβαλλόμενους. Υπάρχουν οι βεβαιωμένες πιστώσεις στις οποίες η τράπεζα, εισπράττοντας μια ειδική προμήθεια βεβαίωσης αναλαμβάνει την υποχρέωση της πληρωμής στο δικαιούχο. Και τέλος η προθεσμιακές πιστώσεις είναι εκείνες που εκτελούνται μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο.

Πίνακας 2 Λόγος συνολικών χορηγήσεων στεγαστικών, καταναλωτικών και λοιπών δανείων προς νοικοκυριά προς το ΑΕΠ					
	2007	2008	2009	2010	2011
Στεγαστικά δάνεια	31%	33%	35%	35%	36%
Καταναλωτική πίστη	14%	16%	16%	15%	15%
Λοιπά δάνεια	1%	1%	1%	1%	1%
Σύνολο	46%	50%	52%	51%	52%

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Ελληνική Στατιστική Αρχή(ΕΛ.ΣΤΑΤ)

2.4. Βοηθητικές Τραπεζικές Εργασίες

Οι ενεργητικές και οι παθητικές εργασίες αποτελούν το βασικό κομμάτι των τραπεζικών εργασιών ωστόσο πραγματοποιούνται και άλλες που μπορούν να χαρακτηριστούν ως βοηθητικές. Οι κυριότερες που θα αναλυθούν παρακάτω είναι:

1. Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών
2. Έκδοση Επιταγών και Εντολών

3. Έκδοση Πιστωτικών Επιστολών
4. Είσπραξη Αξιών για τρίτους
5. Αγορά Χρεογράφων για τρίτους.

2.4.1. Έκδοση Εγγυητικών Επιστολών

Εγγυητική επιστολή ονομάζεται το έγγραφο της τράπεζας που απευθύνεται σε τρίτους. Είναι ένα έγγραφο με το οποίο η τράπεζα εγγυάται πως θα πληρώσει μια υποχρέωση του πελάτη της στον οποίο δίνεται η εγγύηση ή πως θα πληρώσει ένα ποσό για παράλειψη εκτέλεσης μια συμφωνίας.

Η υποχρέωση της τράπεζας να τηρήσει την εγγύηση περιορίζεται μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και όταν αυτό λήξει τότε η υποχρέωση της τράπεζας παύει. Επίσης, στο διάστημα αυτό δεν επιτρέπεται η ανάκληση της εγγύησης.

Το ύψος του ποσού της εγγυητικής επιστολής εξαρτάται αρχικά από την συμφωνία μεταξύ του πελάτη της τράπεζας και του τρίτου. Ακόμα, εξαρτάται από την φερεγγυότητα του πελάτη της τράπεζας. Δηλαδή, από τις ασφάλειες που παρέχει στην τράπεζα όπως η κατάθεση ίσου χρηματικού ποσού ή δέσμευση αυτού από μια άλλη κατάθεση ή την εγγραφή υποθήκης σε ακίνητο κ.α.

Το κέρδος της τράπεζας από τη συγκεκριμένη εργασία είναι η προμήθεια με είσπραξη ενός ποσοστού επί της αξίας της επιστολής και αυτό υπολογίζεται κάθε τρίμηνο. Το ποσοστό είναι κυμαινόμενο και εξαρτάται από το ποσό της εγγυητικής, τη διάρκειά της αλλά και την φερεγγυότητα και την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη.

Η χρήση κατάθεσης εγγυητικών επιστολών γίνεται συνήθως από πελάτες όπως το δημόσιο ή άλλα Ν.Π.Δ.Δ. με την προϋπόθεση να συμμετάσχουν σε διαγωνισμούς προμηθειών ή εκτέλεσης έργων αλλά μπορεί να αφορά μόνο την καλή εκτέλεση των παραπάνω. Πρόσθετα, χρησιμοποιείται από τελωνειακές αρχές για να παραλάβουν εμπορεύματα, πρακτορεία μεταφορών για παράδοση εμπορευμάτων που μεταφέρθηκαν με δικά τους μέσα και από εξαγωγείς του εξωτερικού για την εξόφληση εμπορευμάτων που εισήχθησαν με προθεσμιακό κανονισμό.

Κλείνοντας την ενότητα των εγγυητικών επιστολών πρέπει να αναφερθούμε και στις περιπτώσεις κατάπτωσης αυτών οι οποίες εντοπίζονται όταν ο πελάτης αδυνατεί να στην εμπρόθεσμη εκπλήρωση της εγγυητικής, όταν δεν γίνεται εκτέλεση ή όταν γίνεται κακή εκτέλεση της προμήθειας και τέλος στην κακή ή καθόλου εκτέλεση ενός έργου.

Στις παραπάνω περιπτώσεις η τράπεζα καλείται να πληρώσει το αντίστοιχο ποσό της

εγγυητικής στους δικαιούχους, τους παραλήπτες της επιστολής και έπειτα έχει το δικαίωμα να στραφεί κατά του πελάτη της υπέρ του οποίου εκδόθηκε για να εισπράξει το ποσό της.

2.4.2 Έκδοση Επιταγών

Η έκδοση των επιταγών είναι μια σημαντική εργασία, τόσο προς όφελος των πελατών αλλά και της τράπεζας. Όταν κάποιος πελάτης θέλει να στείλει χρήματα σε άλλο τόπο, καταθέτει το αντίστοιχο χρηματικό ποσό στο πιο κοντινό υποκατάστημα μαζί με την προμήθεια. Στο υποκατάστημα του τόπου πληρωμής εκδίδεται από την τράπεζα σε βάρος αυτού μια επιταγή με την εντολή να πληρώσει το χρηματικό ποσό στο συγκεκριμένο πρόσωπο ή σε διαταγή του προσώπου όταν υπάρχει περαιτέρω μεταβίβαση.

Στη συνέχεια, μόλις η επιταγή εκδοθεί παραδίδεται στον πελάτη και εκείνος την αποστέλλει ταχυδρομικώς ή την παραδίδει σε αυτόν που θα εισπράξει το ποσό, ο οποίος με τη σειρά του θα την παρουσιάσει στο υποκατάστημα σε βάρος του οποίου εκδόθηκε και μπορεί να εισπράξει.

Η τράπεζα που εξέδωσε την επιταγή ενημερώνει την ίδια κιόλας ημέρα το υποκατάστημα για τον αριθμό των επιταγών που εξέδωσε, το ποσό και τους δικαιούχους. Το κέρδος της τράπεζας από αυτή την εργασία, εκτός από την προμήθεια που λαμβάνει κατά την κατάθεση του ποσού από τον πελάτη, είναι πως ένα μεγάλο χρηματικό ποσό παραμένει άτοκο μέσα στην τράπεζα για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μέχρι να εμφανιστεί ο κομιστής της επιταγής στο υποκατάστημα της τράπεζας για να το εισπράξει.

2.4.3 Έκδοση Εντολών

Η δεύτερη επιλογή που έχει η τράπεζα όταν κάποιος θέλει να στείλει χρήματα και καταθέτει και τη σχετική προμήθεια, είναι να ειδοποιήσει την ίδια μέρα το υποκατάστημα ή τον ανταποκριτή για να πληρώσει σε συγκεκριμένο πρόσωπο το χρηματικό ποσό που κατατέθηκε. Το υποκατάστημα σε βάρος του οποίου εκδόθηκε η εντολή, ειδοποιεί το δικαιούχο για να εισπράξει το ποσό.

Η εντολή πληρωμής μπορεί να είναι είτε ταχυδρομική, είτε ηλεκτρονική. Εάν η εντολή είναι ταχυδρομική συντάσσεται σχετική επιστολή ενώ αν είναι ηλεκτρονική διαβιβάζεται ηλεκτρονικά ή τηλεφωνικά.

Παλαιότερα, οι εντολές ήταν και τηλεγραφικές αλλά τώρα έχουν εκλείψει λόγω της

ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης. Οι τηλεφωνικές εντολές είναι εκείνες που κερδίζουν μεγάλο κομμάτι του κοινού λόγω της ταχύτητας και της ευκολίας στην εκτέλεσή τους.

2.4.4. Έκδοση Πιστωτικών Επιστολών

Οι πιστωτικές επιστολές είναι εκείνες με τις οποίες η εκδότρια τράπεζα παραπέμπει τον κομιστή της σε ένα ή περισσότερα υποκαταστήματα και τα εξουσιοδοτεί παράλληλα να του καταβληθεί το χρηματικό ποσό που αναγράφεται πάνω στην επιστολή. Για την ασφάλεια των υποκαταστημάτων, η τράπεζα που εκδίδει της επιστολές προμηθεύει τους κομιστές τους με μια ειδική ταυτότητα πάνω στην οποία υπάρχει η φωτογραφία και η υπογραφή του κομιστή.

Υπάρχουν δυο είδη στα οποία διακρίνονται οι πιστωτικές επιστολές. Το πρώτο, είναι οι απλές πιστωτικές επιστολές και απευθύνονται σε συγκεκριμένα καταστήματα που ειδοποιούνται για την έκδοση τους και παίρνουν δείγμα υπογραφής για να πιστοποιήσουν την ταυτότητα του κομιστή. Το δεύτερο είδος είναι οι εγκύκλιες που απευθύνονται σε πολλά καταστήματα που σημαίνει πως δεν χρειάζεται ειδοποίηση.

2.4.5. Είσπραξη Αξιών για Τρίτους

Η τράπεζα μπορεί να λειτουργήσει σαν διαχειριστής των αξιών των πελατών της. Συγκεκριμένα, οι πελάτες αυτοί που δεν μπορούν να παρακολουθούν τη λήξη των τίτλων και να τους εισπράττουν, τους παραδίδουν στην τράπεζα που αναλαμβάνει για λογαριασμό τους όλα τα παραπάνω που αδυνατούν να κάνουν οι ίδιοι.

Οι τίτλοι αυτοί μπορεί να είναι συναλλαγματικές, γραμμάτια εισπρακτέα, τοκομερίδια, φορτωτικές μαζί με όλα τα συνοδευτικά έγγραφα, ομολογίες δανείων που κληρώθηκαν, αποδείξεις από μερίσματα μετοχών κ.α.

Η τράπεζα είναι υποχρεωμένη μετά την είσπραξη της αξίας των παραπάνω τίτλων να συντάξει και να αποστείλει στον πελάτη έγγραφο της εκκαθάρισης το οποίο θα αναγράφει τα ποσά των αξιών που εισπράχθηκαν, τα ενδεχόμενα έξοδα που προέκυψαν, την προμήθεια που κράτησε για τη διενέργεια των συναλλαγών και το καθαρό προϊόν που καταχωρείται σε ειδικό λογαριασμό του πελάτη.

2.4.6. Αγορά Χρεογράφων για Λογαριασμό Τρίτων

Η τράπεζα επίσης μπορεί επίσης να αναλάβει και την αγορά διάφορων χρεογράφων

(μετοχών, ομολογιών) από το Χρηματιστήριο Αξιών ύστερα από εντολή του πελάτη της κρατώντας μια σχετική προμήθεια. Η εντολή του πελάτη μεταβιβάζεται στο Χρηματιστήριο ή την χρηματιστηριακή εταιρία που θα ενεργήσει σύμφωνα με τις υποδείξεις της τράπεζας.

2.5. Άλλες Τραπεζικές Εργασίες

Κλείνοντας το κεφάλαιο των στοιχείων τραπεζικής τεχνικής, θα γίνει συνοπτική αναφορά και σε κάποιες τραπεζικές εργασίες που δεν μπορούμε να τις κατατάξουμε σε όσες αναφέρθηκαν προηγουμένως. Αυτές είναι οι παρακάτω:

Έκδοση και Διάθεση τίτλων για λογαριασμό τρίτων. Πολλές φορές, οι οικονομικοί οργανισμοί, ανώνυμες εταιρίες, Ν.Π.Δ.Δ. και το κράτος έχουν ανάγκη από ρευστό χρήμα και έτσι προχωρούν σε σύναψη ομολογιακών δανείων. Η τράπεζα, με τη σωστή οργάνωση που διαθέτει, αναλαμβάνει την έκδοση και τη διάθεση των ομολογιακών αυτών δανείων. Οι τράπεζες με τη διενέργεια αυτής της εργασίας, παίρνουν μια προμήθεια που διαμορφώνεται ανάλογα με την αξία των ομολόγων και ομολογιών.

Φύλαξη Κινητών Πραγμάτων. Η τράπεζα πολλές φορές αναλαμβάνει τη φύλαξη κινητών πραγμάτων όπως ομολογίες και ομόλογα των πελατών τους με αντάλλαγμα κάποια δικαιώματα για την ενέργεια αυτή που ονομάζονται φύλακτρα.

Ενοικίαση Τραπεζικών Θυρίδων. Πρόκειται ίσως για την πιο συνηθισμένη εργασία σε αυτή την κατηγορία. Πολλοί πελάτες επιθυμούν να φυλάξουν αντικείμενα και έγγραφα μεγάλης αξίας σε μέρος ασφαλές και απροσπέλαστο. Η τράπεζα παρέχει τραπεζικές θυρίδες που είναι χώροι ασφαλείας και σε αυτές δέχεται τα αντικείμενα των πελατών με αντάλλαγμα κάποιο ενοίκιο το οποίο εξαρτάται από τις διαστάσεις του χρηματοκιβωτίου.

Η ευθύνη για τη φύλαξη βρίσκεται αποκλειστικά στην τράπεζα γι' αυτό τα θησαυροφυλάκια χαρακτηρίζονται από μεγάλη ασφάλεια. Όταν κάποιος πελάτης επιθυμεί να ανοίξει η θυρίδα τότε αυτό μπορεί να γίνει με τα δύο κλειδιά, από τα οποία το ένα είναι στην κατοχή του και το άλλο το κρατάει η τράπεζα.

Τρίτο Κεφάλαιο

Τραπεζικοί Κίνδυνοι

3.1. Εισαγωγική Έννοια Κινδύνου

Ως κίνδυνο σε μια επιχειρηματική δραστηριότητα μπορούμε να ορίσουμε την μεταβολή της πιθανότητας ώστε το αποτέλεσμα της δραστηριότητας αυτής να είναι αβέβαιο. Σε κάθε επιχείρηση, για κάθε δραστηριότητα που επίκειται να πραγματοποιηθεί, υπάρχει ένα ύψος κινδύνου σχετικά με τη βέβαιη πραγματοποίηση.

Όσον αφορά τις τράπεζες, ο κίνδυνος υπόκειται σε κάθε δραστηριότητα που σχετίζεται με μελλοντικές εισροές και εκροές, το αποτέλεσμα των οποίων ενδέχεται να προκαλέσει οικονομική ζημία στην τράπεζα λόγω παρεμβολής κάποιου αστάθμητου και άγνωστου παράγοντα.

Οι κίνδυνοι που έχει να αντιμετωπίσει κάθε σύγχρονη τράπεζα, πηγάζουν από το εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον της όπως αυτό διαμορφώνεται από τις προτιμήσεις του κοινού, την πρόοδο της τεχνολογίας και της οικονομίας, την κρατική πολιτική αλλά και τις καιρικές συνθήκες.

Κάθε τράπεζα διαμορφώνει τη στρατηγική της και λαμβάνει τις αποφάσεις της σύμφωνα με τις στρατηγικές που ακολουθεί κάποιο άλλο ίδρυμα. Αυτή η διαδικασία ονομάζεται οικονομική απροσδιοριστία και μπορεί να αντιμετωπιστεί σαν κίνδυνος από τη θεωρία των παιγνίων που μελετά την ισορροπία ενός οικονομικού συστήματος όταν σε αυτό αλληλεπιδρούν διαφορετικά συμφέροντα.

Επομένως, για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των τραπεζικών κινδύνων, κάθε τράπεζα δεσμεύει ένα κομμάτι των λειτουργιών της διοίκησης στην αποτροπή ζημιών από την αβεβαιότητα στην επίτευξη των αποτελεσμάτων της με σκοπό να μην επηρεαστούν τα κέρδη της και η οικονομική της κατάσταση.

3.2. Κατηγορίες Τραπεζικών Κινδύνων

Κάθε κίνδυνος μπορεί να λάβει διαφορετικές μορφές και μπορούμε να τον χωρίζουμε σε διάφορες κατηγορίες εκ των οποίων αρκετές χωρίζονται περαιτέρω σε υποκατηγορίες. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι οι παρακάτω:

- Πιστωτικός κίνδυνος
- Κίνδυνος ρευστότητας
- Κίνδυνος αγοράς
- Κίνδυνος επιτοκίου
- Λειτουργικός κίνδυνος
- Κεφαλαιακός κίνδυνος
- Κίνδυνος χρέους

3.2.1. Πιστωτικός Κίνδυνος

Ο Πιστωτικός κίνδυνος είναι ίσως η συνηθέστερη μορφή κινδύνου και ενδεχομένως η πιο επιβλαβής για τις τράπεζες καθώς επηρεάζει άμεσα το χαρτοφυλάκιο χορηγήσεων. Ο κίνδυνος αυτός προκύπτει από την αδυναμία των δανειζομένων να αποπληρώσουν τα δάνειά τους. Το ύψος του πιστωτικού κινδύνου διαμορφώνεται ανάλογα με τη φύση του προϊόντος και από την φερεγγυότητα των αντισυμβαλλόμενων μερών.

Ο κίνδυνος αυτός υπολογίζεται από τον λόγο των επισφαλών απαιτήσεων προς το σύνολο των χρηματοδοτήσεων. Επίσης, αυτό προκύπτει από το λόγο των προβλέψεων για τις επισφαλείς απαιτήσεις προς το σύνολο των χρηματοδοτήσεων σε καθυστέρηση.

Ο χαρακτηρισμός ενός στεγαστικού δανείου ως ληξιπρόθεσμο επέρχεται όταν ο οφειλέτης δεν πληρώσει τις δόσεις για ένα διάστημα 180 ημερών, ενώ τα επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια γίνονται "κόκκινα" όταν περάσει μια περίοδος 90 ημερών δίχως να πληρωθούν οι υποχρεώσεις προς την τράπεζα. Στα καταναλωτικά δάνεια συμπεριλαμβάνονται και οι πιστωτικές κάρτες.

Οι απώλειες των τραπεζών εμφανίζονται λοιπόν από την αδυναμία των δανειοληπτών να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους ή αν η πιστοληπτική τους ικανότητα αποδυναμωθεί. Όταν οι ληξιπρόθεσμες οφειλές αυξάνονται, συνεπώς αυξάνεται και ο πιστωτικός κίνδυνος των ιδρυμάτων και έτσι για να καλύψουν τις "τρύπες" από απώλεια ρευστότητας, στρέφουν την μέριμνά τους στις επενδύσεις που μπορούν να εξασφαλίσουν ρευστό και έχουν χαμηλό κίνδυνο.

Τον πιστωτικό κίνδυνο μπορούμε να τον διαχωρίσουμε σε δυο επιμέρους κινδύνους. Αφ'ενός ο ένας είναι ο κίνδυνος αφερεγγυότητας που όπως προείπαμε είναι όταν ο δανειζόμενος αδυνατεί να πληρώσει εγκαίρως τις υποχρεώσεις του. Αφ'ετέρου, ο κίνδυνος χώρας εκφράζει την αδυναμία πληρωμής του δημοσίου χρέους από εκδότριες τράπεζες και από εκείνες που είναι κρατικά ελεγχόμενες.

Ο επιμέρους αυτός κίνδυνος προκαλείται από τις απρόβλεπτες εξελίξεις στην οικονομία,

την πολιτική και τον ευρύτερο κοινωνικό ιστό και δημιουργεί δυσκολίες στους οφειλότες να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους, ληξιπρόθεσμες και μη, σε ξένο νόμισμα.

Οπότε γίνεται αντιληπτό πως στην παρούσα κατάσταση που διανύει η χώρα μας ο κίνδυνος αυτός είναι ιδιαίτερα αυξημένος για το τραπεζικό σύστημα. Η αδυναμία των νοικοκυριών στην αποπληρωμή των δανείων λόγω της μείωσης των μισθών και του γενικότερου βιοτικού επιπέδου που στρέφει τους καταναλωτές στην εξασφάλιση των αναγκαίων αυξάνει ολοένα περισσότερο το ποσοστό των ληξιπρόθεσμων δανείων.

Ενδεικτικά αυτής της κατάστασης είναι τα ποσοστά των επισφαλών δανείων από το 2008 έως και τα τελευταία που δημοσιεύθηκαν τον Δεκέμβριο του 2012. Συγκεκριμένα, πριν από πέντε χρόνια τα δάνεια σε καθυστέρηση έφταναν το 5% και το 2009 αυξήθηκε στο 6,8%. Την τελευταία διετία σημειώθηκε δραματική αύξηση, τον Δεκέμβριο του 2011 τα κόκκινα δάνεια έφτασαν στο 16% ενώ στο τέλος του 2012 το ποσοστό των ληξιπρόθεσμων δανείων ανήλθε στο 24,6%, μια αύξηση της τάξης των 8,6 μονάδων, πράγμα που δείχνει την άσχημη κατάσταση τόσο στα νοικοκυριά όσο και στα τραπεζικά ιδρύματα.

Οι προβλέψεις για την εξέλιξη των τραπεζικών χαρτοφυλακίων είναι το ίδιο δυσοίωνες για το μέλλον. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των τραπεζών, τα επισφαλή δάνεια θα σκαρφαλώσουν σε ύψος 90 δις. ευρώ όταν το σύνολο των δανείων είναι 106,35 δις. Υπολογίζεται δε, πως στο τέλος του 2013 το ποσοστό του τραπεζικού κινδύνου θα ανέβει στο 30% και μακροπρόθεσμα, το 2014 το ποσοστό θα αναρριχηθεί στο 40%.

Έτσι, γίνεται αντιληπτό πως αυτός ο κίνδυνος προκαλεί σύγχυση στις τράπεζες που επιδιώκουν να μειώσουν τον αριθμό των ληξιπρόθεσμων δανείων, κάνοντας διακανονισμούς με τους οφειλότες, δίνοντάς τους την ευκαιρία να αποπληρώσουν μόνο ένα μέρος των δόσεων χωρίς να τα εγγράφουν ως επισφαλή. Ωστόσο, μόλις περάσει η περίοδος της ρύθμισης, τα δάνεια αυτά θα χαρακτηριστούν εκ νέου ως ληξιπρόθεσμα.

Πίνακας 3 Ρυθμίσεις στεγαστικών και καταναλωτικών δανείων			
	Συνολικός αριθμός ρυθμιζόμενων δανείων	Συνολικό ποσό ρυθμιζόμενων δανείων	Μέσος όρος ποσού
Ρυθμίσεις στεγαστικών δανείων	31.12.2011: 179.094	31.12.2011: 11,99 δισ. ευρώ	31.12.2011: 66.971 ευρώ
	30.6.2012: 222.384 (24%)	30.6.2012: 12,38 δισ. ευρώ (3,3%)	30.6.2012: 55.670 ευρώ (-16,9%)
Ρυθμίσεις καταναλωτικών δανείων και πιστωτικών καρτών	31.12.2011: 390.712	31.12.2011: 5,88 δισ. ευρώ	31.12.2011: 15.040 ευρώ
	30.6.2012: 441.038 (13%)	30.6.2012: 5,88 δισ. ευρώ (0%)	30.6.2012: 13.338 ευρώ (-11,3%)
Σύνολο	31.12.2011: 569.806	31.12.2011: 17,87 δισ. ευρώ	31.12.2011: 31.362 ευρώ
	30.6.2012: 663.422 (16,4%)	30.6.2012: 18,26 (2,2%)	30.6.2012: 27.528 ευρώ (-12,2%)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

3.2.2. Κίνδυνος Ρευστότητας

Για να γίνει περισσότερο και ευκολότερα αντιληπτός ο συγκεκριμένος κίνδυνος πρέπει να εστιάσουμε στην σπουδαιότητα της ρευστότητας για τα τραπεζικά ιδρύματα. Αρχικά, σαν ρευστότητα ορίζεται η ικανότητα της τράπεζας να εκπληρώνει τις άμεσες απαιτήσεις της πλήρως και εγκαίρως. Η ρευστότητα αποκτά μεγάλη σημασία αν αναλογιστούμε πως τα περισσότερα δανειακά κεφάλαια που έχει στην κατοχή της η τράπεζα είναι ξένα και δεν μπορεί να διακινδυνεύσει την εμπιστοσύνη των καταναλωτών από μια ενδεχόμενη αδυναμία επιστροφής των παραπάνω κεφαλαίων.

Όπως αναφέρθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, ο τρόπος λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος μπορεί να παρομοιαστεί με τον τρόπο που λειτουργεί ο ανθρώπινος οργανισμός. Εάν θεωρήσουμε τις τράπεζες την καρδιά αυτού του οργανισμού, τότε το χρήμα είναι το αίμα που πρέπει να είναι συνεχώς ρευστό. Έτσι, οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να εξασφαλίζουν τη ρευστότητα και αυτό επιτυγχάνεται με την διατήρηση της ισορροπίας ανάμεσα στα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού μέρους. Εάν προκύψει διαφορά ανάμεσα στο ενεργητικό και το παθητικό τότε αυτό λέγεται άνοιγμα χρηματοδότησης.

Το άνοιγμα χρηματοδότησης, σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος, είναι υποχρεωμένα να το δημοσιοποιούν όλα τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας.

Όσον αφορά τον κίνδυνο της ρευστότητας, αυτός εμφανίζεται όταν η τράπεζα

αντιμετωπίζει το πρόβλημα έλλειψης ρευστών διαθεσίμων για να καλύψει τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Ωστόσο, αν η τράπεζα δεν έχει τη δυνατότητα να καλύψει τις υποχρεώσεις που φτάνουν σε λήξη, αυτό δεν σημαίνει πως είναι αφερέγγυα καθώς μπορεί να τις καλύψει στο μέλλον.

Ο κίνδυνος αυτός λοιπόν εμφανίζεται όταν εμφανίζεται και η αδυναμία της τράπεζας να παράγει ρευστό με λογικό κόστος ώστε να ανταπεξέλθει σε κάποια πιθανή αύξηση της ζήτησης για ρευστό σε κάποιο χρονικό διάστημα.

Σε σύγκρουση με τον κίνδυνο ρευστότητας έρχεται το κόστος ευκαιρίας. Για να δύναται η τράπεζα να ανταποκριθεί στη ζήτηση για ρευστό, αποφασίζει να διατηρεί στην κατοχή της ρευστό το οποίο δεσμεύεται αποκλειστικά για αυτό το λόγο. Η ενέργεια αυτή ονομάζεται κόστος ευκαιρίας και η επιλογή της μειώνει τον κίνδυνο της ρευστότητας.

Ο κίνδυνος της ρευστότητας πηγάζει είτε από το ενεργητικό είτε από το παθητικό της τράπεζας.

Αρχικά, από το ενεργητικό προέρχεται όταν οι δανειζόμενοι κάνουν χρήση του δικαιώματος. Το δάνειο με καθεστώς δικαιώματος, επιτρέπει στους δανειζομένους να δανείζονται ανάλογα με τις ανάγκες που έχουν. Αυτό σημαίνει πως η τράπεζα θα έχει μια απώλεια ρευστού την οποία θα επιχειρήσει να καλύψει είτε μειώνοντας το ρευστό διαθέσιμο που αναλογεί στο ποσό του δικαιώματος, είτε λαμβάνοντας δάνειο από τις αγορές.

Επιπλέον, κίνδυνος ρευστότητας από το ενεργητικό προκύπτει από τις επενδυτικές δράσεις που έχει το ίδρυμα. Οι τράπεζες διατηρούν ένα επενδυτικό χαρτοφυλάκιο με τίτλους. Οι μεταβολές των επιτοκίων μπορούν να προκαλέσουν απώλειες στην αξία των τίτλων αυτών κατά την ρευστοποίησή τους.

Έγινε αναφορά στο δεύτερο κεφάλαιο για τη δυνατότητα που έχουν οι καταθέτες να αντλούν τις αποταμιεύσεις τους όποτε αυτοί επιθυμούν. Η υποχρέωση της ρευστοποίησης των καταθέσεων δημιουργεί στο ίδρυμα τον κίνδυνο ρευστότητας που προέρχεται από το παθητικό.

Το γεγονός πως τα ρευστά των καταθετών δεν συμφέρουν τις τράπεζες καθώς δεν προσφέρουν μεγάλη απόδοση, τις στρέφει στην αγορά άλλων στοιχείων που δεν είναι ρευστοποιήσιμα. Συνεπώς, όταν έρθει οι καταθέτες ζητήσουν τις καταθέσεις τους, η τράπεζα είτε θα δανειστεί είτε θα πωλήσει τα πιο ρευστοποιήσιμα στοιχεία της.

Παρόλα αυτά, και οι δυο επιλογές είναι κοστοβόρες για τα τραπεζικά ιδρύματα. Αφενός, η δανειοδότηση για την κάλυψη των απολεσθέντων ρευστών δημιουργεί νέες υποχρεώσεις στην τράπεζα και αφετέρου, με την άμεση πώληση των στοιχείων της θα χάσει τη δυνατότητα να κερδίσει περισσότερα από καλύτερες διαπραγματεύσεις και

εύρεση περισσότερων αγοραστών.

Η παρούσα οικονομική κρίση δημιούργησε κλίμα απαισιοδοξίας στους καταθέτες που τους προκάλεσε φόβο σχετικά με την ασφάλεια των καταθέσεων. Οι εικασίες και οι φήμες περί πτώχευσης της χώρας, οδήγησαν τους καταθέτες να ζητήσουν άμεσα ρευστοποίηση των καταθέσεών τους θεωρώντας πως το να έχουν τα χρήματά τους στα χέρια τους θα ήταν αποδοτικότερο και ασφαλέστερο από το να κινδυνεύουν σε ένα σαθρό τραπεζικό σύστημα.

Το παραπάνω γεγονός οδήγησε τις ελληνικές τράπεζες στην εξάρτηση από τους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς στήριξης. Τα ιδρύματα που διαπίστωναν απώλειες ρευστού λόγω της έλλειψης εμπιστοσύνης των καταθετών, στρέφονταν σε δανεισμό για να καλύψουν τις απώλειες.

3.2.3. Κίνδυνος Αγοράς

Πρόκειται για τον κίνδυνο μεταβολών της αξίας του χαρτοφυλακίου όταν υπάρξει μεταβολή στις τιμές της αγοράς. Όλα τα τραπεζικά ιδρύματα, είτε είναι πλεονασματικά είτε ελλειμματικά, για να ισορροπήσουν την ρευστότητα τους δανείζουν και δανείζονται αντίστοιχα. Κατά συνέπεια, όλες οι τράπεζες που διατηρούν χαρτοφυλάκιο, είναι εκτεθειμένες στον συγκεκριμένο κίνδυνο ανάλογα με τις μεταβολές που λαμβάνουν χώρα στη χρηματαγορά και κεφαλαιαγορά.

Ο κίνδυνος αυτός προέρχεται από τις μεταβολές στις μετοχές, από τις αυξομειώσεις στα επιτόκια, από τις ισοτιμίες συναλλάγματος και από τις αλλαγές στις τιμές των εμπορευμάτων. Αυτοί οι κίνδυνοι αποτελούν τους κινδύνους κατεύθυνσης.

Στους κινδύνους ανεξαρτήτου κατεύθυνσης είναι αυτοί που αναφέρονται σε αντισταθμισμένες θέσεις και μεταβλητότητες.

Οι δυσμενείς εξελίξεις στις μεταβολές των αγοραίων τιμών, μπορεί να επιφέρει ζημιά στα πιο συνηθισμένα τραπεζικά προϊόντα κατά τη ρευστοποίησή τους. Ο κίνδυνος αυτός μπορεί να διαχωριστεί σε δυο είδη, το ένα είναι του απόλυτου κινδύνου και το άλλο του σχετικού. Το πρώτο είδος, επικεντρώνει στην τυπική απόκλιση των συνολικών αποδόσεων ενώ το δεύτερο, αφορά τον κίνδυνο από την απόκλιση σύμφωνα με τα πρότυπα.

Όπως είναι κατανοητό, οι τράπεζες στη σύγχρονη οικονομία που διαθέτουν επαρκή κεφάλαια μπορούν να ισορροπήσουν τις απώλειες από την μεταβολή των τιμών. Η ανοικτή θέση της τράπεζας ισοδυναμεί με το περιθώριο που το χαρτοφυλάκιο είναι εκτεθειμένο σε αυτόν τον κίνδυνο. Έτσι, για να προστατευτεί η τράπεζα από τον κίνδυνο της αγοράς, μια λύση είναι να κρατάει ρευστά διαθέσιμα για να αντιμετωπίσει τις ζημιές.

Η μέθοδος πρόβλεψης και εκτίμησης του κινδύνου της αγοράς είναι η **VaR (Value at Risk)**. Πρόκειται για μια μέθοδο που αποτιμά τη χειρότερη δυνατή ζημιά που μπορεί να υποστεί μια τράπεζα σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και κάτω από φυσιολογικές συνθήκες της αγοράς και με δεδομένο το διάστημα εμπιστοσύνης. Εάν το διάστημα εμπιστοσύνης είναι 99% (συνήθως είναι και 95%) και η τράπεζα δηλώνει πως η ημερήσια VaR είναι 50.000.000 ευρώ, αυτό σημαίνει πως κάτω από φυσιολογικές συνθήκες της αγοράς, ενδέχεται σε ποσοστό της τάξης του 1% να υπάρξουν τη συγκεκριμένη μέρα απώλειες ύψους 50.000.000 ευρώ.

Με τη μέθοδο αυτή προσδιορίζεται με στατιστικές τεχνικές το χρηματικό ποσό μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα εμπιστοσύνης που μπορεί να απολεσθεί από το χαρτοφυλάκιο ενός ιδρύματος λόγω της μεταβολής στις αγοραίες τιμές των τίτλων.

Τα χαρακτηριστικά της μεθόδου αυτής είναι αρχικά η περίοδος διακράτησης που σχετίζεται με το χρονικό διάστημα στο οποίο η τράπεζα αποφασίζει να διακρατήσει τίτλους και έχει να κάνει με την ικανότητά της να ρευστοποιεί έγκαιρα τους τίτλους αυτούς. Η περίοδος αυτή μπορεί να είναι από 1 έως 10 ημέρες σύμφωνα με τις ευρωπαϊκές οδηγίες. Επόμενο χαρακτηριστικό, είναι το διάστημα εμπιστοσύνης. Ανάλογα με το εύρος του διαστήματος αντικατοπτρίζεται και η αντιμετώπιση του κινδύνου από την τράπεζα. Όσο μεγαλύτερο είναι το διάστημα εμπιστοσύνης, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να προβλεφθούν οι ζημιές από την VaR. Και τελευταίο χαρακτηριστικό είναι το νόμισμα όπου θα αποτιμηθεί ο κίνδυνος σε χρηματικές μονάδες.

Συνεπάγεται πως η μέθοδος αυτή είναι ένας ασφαλής τρόπος για να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες που προκύπτουν από τον κίνδυνο της αγοράς. Ωστόσο, το εργαλείο της VaR δεν αρκεί εάν αυτό δεν συνοδεύεται από σωστές τεχνικές της διοίκησης των τραπεζικών ιδρυμάτων όπως ο έλεγχος και η σωστή διαχείριση του κινδύνου.

3.2.4. Κίνδυνος Επιτοκίου

Η αναντιστοιχία στις τιμές των επιτοκίων των τίτλων, των δανείων και των απαιτήσεων της τράπεζας τόσο εκτός όσο και εντός του ισολογισμού της προκαλεί στα τραπεζικά ιδρύματα τον κίνδυνο επιτοκίου. Οι μεταβολές των επιτοκίων μπορούν να προκαλέσουν μείωση στα έσοδα και στα κεφάλαια των τραπεζών.

Όταν οι υποχρεώσεις της τράπεζας παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευαισθησία στις μεταβολές των επιτοκίων σε σχέση με τις απαιτήσεις, τότε μια αύξηση του επιτοκίου θα

προκαλέσει μείωση στην κερδοφορία της. Αντιθέτως, μια πτώση των επιτοκίων, θα οδηγήσει σε αύξηση των κερδών της τράπεζας.

Η διαφορά στην ανατιμολόγηση μεταξύ των υποχρεώσεων και των απαιτήσεων και η ασυμφωνία του επιπέδου επιτοκίων σε διάφορα χρονικά διαστήματα μπορεί να προκαλέσει τον εν λόγω κίνδυνο. Η διαχείριση των επιτοκίων εστιάζει, όπως είναι φυσικό, στην προσπάθεια να διατηρείται η συγκεκριμένη διαφορά των επιτοκίων σε συγκεκριμένα επίπεδα.

Η προέλευση του κινδύνου των επιτοκίων πηγάζει από τέσσερις διαφορετικούς επιμέρους κινδύνους. Ο πρώτος είναι ο κίνδυνος της ανατιμολόγησης και αναφέρεται όπως προαναφέρθηκε στη διαφορά των χρόνων σταθερότητας μεταξύ των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων. Ο χρόνος σταθερότητας αντιστοιχεί στο χρόνο ωρίμανσης των στοιχείων όταν πρόκειται για σταθερό επιτόκιο και στο χρόνο ανατιμολόγησης αυτών όταν πρόκειται για κυμαινόμενο.

Ο δεύτερος πρόκειται ουσιαστικά για την επέκταση του προηγούμενου αφού οι διαφορές στους χρόνους ανατιμολόγησης μπορούν να προκαλέσουν μεταβολές στην κλίση και στην καμπύλη των επιτοκίων, πράγμα που σημαίνει επιπλέον κίνδυνο για την τράπεζα. Ακόμα ένας κίνδυνος, είναι εκείνος που οφείλεται εάν επέλθει μεταβολή στη διαφορά των καμπυλών επιτοκίων βάσει των οποίων τιμολογούνται οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις, ο κίνδυνος αυτός ονομάζεται κίνδυνος βάσης. Τελευταίος επιμέρους κίνδυνος, είναι εκείνος της προαίρεσης και προκαλείται από τα προϊόντα που έχουν ενσωματωμένα παράγωγα.

Γενικότερα, ο κίνδυνος των επιτοκίων εκτιμάται και εντοπίζεται υπό το πρίσμα δύο διαφορετικών οπτικών. Η πρώτη, είναι στοχευμένα η τράπεζα να προστατεύσει τα επιτοκιακά της έσοδα και η δεύτερη, αποτελεί την προσπάθεια της τράπεζας να προστατεύσει την αξία της δεδομένου ότι τα μεγαλύτερα κέρδη της προκύπτουν από εργασίες ανεξάρτητες από τα έσοδα των επιτοκίων.

3.2.5. Λειτουργικός Κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος, όπως είναι εμφανές αναφέρεται στα προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν κατά τη διάρκεια της καθημερινής λειτουργίας μια τράπεζας. Στην εποχή μας, όπου η πλειοψηφία των τραπεζικών εργασιών πραγματοποιείται μέσω ηλεκτρονικών συστημάτων, ο λειτουργικός κίνδυνος σχετίζεται άμεσα με τεχνικά προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά είναι λοιπόν αποτέλεσμα αδυναμιών στα συστήματα πληροφοριακής διοίκησης, ελέγχων και διάφορων διαδικασιών και ανθρωπίνων σφαλμάτων πάνω στα συστήματα.

Για να αντιμετωπιστεί αυτός ο κίνδυνος πρέπει να υπάρχει αρτιότητα σε τεχνικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ικανές υποδομές πληροφοριακών συστημάτων με σύγχρονα πληροφοριακά συστήματα, υψηλής τεχνολογίας επικοινωνίες και ύπαρξη συστημάτων παρακολούθησης κινδύνων.

Τα τελευταία χρόνια, συντελείται προσπάθεια εκσυγχρονισμού των συστημάτων και των επικοινωνιών των τραπεζικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα. Ειδικότερα, η γιγάντωση ορισμένων ομίλων σημαίνει την εξέλιξη των συστημάτων ώστε να υπάρχει τέλεια σύνδεση μεταξύ των υποκαταστημάτων και των κεντρικών σημείων. Από την άλλη πλευρά όμως, παρατηρείται και η ανάθεση των δημιουργίας και παρακολούθησης των συστημάτων σε εξειδικευμένες εταιρίες αυτού του αντικειμένου για να απαλλαγούν από την έγνοια της παρακολούθησης και της ασφαλούς διατήρησης των συστημάτων και ως ένα σημείο να μειώσουν το κόστος αυτών.

Μια ακόμα νέα τάση που παρατηρείται στην αντιμετώπιση του συγκεκριμένου κινδύνου είναι αυτή της δημιουργίας και λειτουργίας ενός ειδικού τμήματος αντιμετώπισης του κινδύνου το οποίο θα είναι στελεχωμένο από ειδικά εκπαιδευμένο προσωπικό. Εφόσον η ίδια τάση διαπιστώνεται και στην αντιμετώπιση των υπόλοιπων κινδύνων, αν μη τι άλλο η ύπαρξη ενός τέτοιου τμήματος και για τους λειτουργικούς κινδύνους, κάνει την αντιμετώπισή τους πιο αποτελεσματική.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως ο παράγοντας της τεχνολογίας δεν είναι η μόνη πηγή δημιουργίας λειτουργικών κινδύνων. Ο ανθρώπινος παράγοντας δημιουργεί προβλήματα πολλές φορές και ανάμεσα στα στελέχη της τράπεζας αλλά και απέναντι στους πελάτες. Επιπλέον, οι φυσικές καταστροφές μπορεί να παίξουν το ρόλο τους και να επηρεάσουν αρνητικά την εύρυθμη καθημερινή λειτουργία της τράπεζας.

3.2.6. Κεφαλαιακός Κίνδυνος

Ακόμη μια μορφή κινδύνου, είναι ο κίνδυνος του κεφαλαίου και αφορά τον κίνδυνο απώλειας ενός τμήματος ή ολόκληρου του κεφαλαίου της τράπεζας και έχει άμεση σύνδεση με την πτώχευση της. Εάν ο κίνδυνος αυτός δεν αποτραπεί, τότε επέρχονται σημαντικές και οδυνηρές συνέπειες.

Ιδιαίτερα, όταν η αξία των στοιχείων του ενεργητικού υπολείπονται των αντίστοιχων του παθητικού, τότε η τράπεζα διατρέχει μεγάλο κίνδυνο διότι κατά τη ρευστοποίηση των στοιχείων θα αδυνατεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της.

Το τελευταίο διάστημα οι ελληνικές τράπεζες αντιμετωπίζουν σοβαρές πιέσεις και παρουσιάζουν επιδείνωση των στοιχείων του ενεργητικού αλλά η τελευταία

ανακεφαλαιοποίηση έδωσε μια "ανάσα" στο βεβαρημένο σύστημα. Παράλληλα βελτιώθηκαν και οι χρηματοδοτικές συνθήκες. Επιπλέον, ενθαρρυντικό στοιχείο είναι η σταθερή αύξηση των καταθέσεων, αύξηση που συνάμα είναι και διστακτική λόγω των ατυχών εξελίξεων στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα τον Μάιο του 2013.

3.2.7. Κίνδυνος Χρέους

Επίκαιρος όσο ποτέ άλλοτε, ο κίνδυνος χρέους είναι από τους πιο επώδυνους για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Συμπληρωματικό αυτού του κινδύνου μπορεί να αποτελέσει και ο κίνδυνος χώρας.

Αρχικά, ο κίνδυνος χρέους παρουσιάζεται σε τραπεζικά ιδρύματα που χορηγούν δάνεια σε χώρες και αυτές δεν μπορούν τελικά να το αποπληρώσουν. Είναι μια μορφή χρηματοπιστωτικού κινδύνου που οδηγεί την τράπεζα σε αδυναμία να απεμπλοκής από την εν λόγω κατάσταση. Ενδεικτικά είναι τα τελευταία στοιχεία που δείχνουν πως οι ελληνικές τράπεζες έχουν συμμετοχή στο ελληνικό δημόσιο χρέος ύψους 39 δισ. ευρώ τη στιγμή που περίπου στο ίδιο ύψος ανέρχεται και το ποσό των ιδίων κεφαλαίων τους.

3.2.8. Λοιποί Κίνδυνοι

Εκτός από τους παραπάνω κινδύνους, υπάρχουν και άλλοι που μπορούν να επηρεάσουν την υγιή λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Στην παράγραφο αυτή, θα αναφερθούν επιγραμματικά οι κίνδυνοι μικρότερης σημασίας που δημιουργούν προβλήματα στα ιδρύματα.

α. Πολιτικός Κίνδυνος. Πρόκειται για τον κίνδυνο που δημιουργείται από τις πολιτικές παρεμβάσεις στη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος. Λόγω της σημαντικότητας των τραπεζών για το χρηματοπιστωτικό σύστημα, οι πολιτικές παρεμβάσεις είναι πιο εμφανείς από ότι σε οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση. Προέρχεται κυρίως από τις ιδιωτικοποιήσεις ή κρατικοποιήσεις και την παρεμβολή στη διαμόρφωση των επιτοκίων. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, ο κίνδυνος αυτός στις μέρες μας είναι άμεσος λόγω των συνεχών παρεμβάσεων του κράτους στις ελληνικές τράπεζες.

β. Νομικός Κίνδυνος. Αποτελεί τον κίνδυνο που μπορεί να προκληθεί από την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση παρεκτροπής εκτός του νομικού πλαισίου. Κυρώσεις που επιβάλλονται σε μια τράπεζα μπορεί να επεκταθούν και στο ευρύτερο τραπεζικό σύστημα. Οποιαδήποτε μεταβολή στο νομικό πλαίσιο που σχετίζεται με την τραπεζική λειτουργία αλλά και τα πρόστιμα και οι κυρώσεις μπορούν να αποτελέσουν πλήγμα για την

κερδοφορία της τράπεζας.

γ. Συναλλαγματικός Κίνδυνος. Ο συγκεκριμένος κίνδυνος οφείλεται στην μεταβλητότητα των ισοτιμιών μεταξύ των νομισμάτων, γεγονός που οδηγεί σε κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες. Όσο μεγαλύτερες είναι οι διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τόσο περισσότερο αυξάνεται ο κίνδυνος διότι υπάρχουν στοιχεία στον ισολογισμό της τράπεζας που είναι εκφρασμένα σε ξένο νόμισμα και επηρεάζουν αρνητικά τα εισοδήματα και το κεφάλαιο της τράπεζας.

δ. Κίνδυνος Φήμης. Πρόκειται για κίνδυνο που οφείλεται σε παρελθοντικές αποτυχίες της τράπεζας και στην καλλιέργεια αρνητικής εντύπωσης του κοινού. Ενδέχεται λοιπόν, η τράπεζα λόγω αστοχιών σε προϊόντα, διαχείριση, συναλλαγές και λοιπές δραστηριότητες κατά το παρελθόν, να έχασε την εμπιστοσύνη του κοινού.

3.3. Συμπεράσματα για την ελληνική πραγματικότητα

Η τρέχουσα τραπεζική κρίση είναι προϊόν ενός συνδυασμού όλων των παραπάνω κινδύνων και της αναποτελεσματικότητας αντιμετώπισης αυτών. Επιπλέον, τα δημοσιονομικά ελλείμματα αλλά και οι αρνητικές προβλέψεις για την πορεία της ελληνικής οικονομίας, οδηγούν σε επιδείνωση αυτών των κινδύνων και των επιπτώσεών τους στο τραπεζικό σύστημα.

Οι μεγάλοι διεθνείς οίκοι αξιολόγησης, από την απαρχή της οικονομικής ύφεσης στην χώρα μας, υποβαθμίζουν συνολικά το τραπεζικό σύστημα ή τμηματικά κάποιες τράπεζες. Αυτό δημιουργεί κλίμα αρνητισμού στην λειτουργία τους διατήρηση των δυσοίωνων προβλέψεών τους.

Είναι εμφανές, πως η αδυναμία αντιμετώπισης όλων των παραπάνω κινδύνων κάνει τις τράπεζες ευάλωτες στις συνέπειές τους και επιτάσσουν τη δημιουργία ή τη βελτίωση των τμημάτων που τους αντιμετωπίζουν. Επιπλέον, αρκετοί από αυτούς προέρχονται από την αδυναμία του κοινού να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του. Αυτό σημαίνει πως όσο το τραπεζικό κοινό αποδυναμώνεται, οι συνέπειες των κινδύνων για τις τράπεζες θα είναι και πιο οδυνηρές.

Τέταρτο Κεφάλαιο

Σύγχρονα Τραπεζικά Προϊόντα

4.1. Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό θα παρουσιαστούν τα προϊόντα του σύγχρονου τραπεζικού συστήματος αλλά και όσα σχετίζονται με αυτά ή έρχονται σε ανταγωνισμό (όπως αναφέρθηκε στο δεύτερο κεφάλαιο σχετικά με τις προθεσμιακές καταθέσεις και τα κρατικά ομόλογα).

Θα γίνει αναφορά στα χαρακτηριστικά της χρηματαγοράς αλλά και της κεφαλαιαγοράς που αποτελούν τα πεδία διαπραγματεύσεων των σύγχρονων προϊόντων-τίτλων, επίσης στην έννοια των αμοιβαίων κεφαλαίων και στις εταιρίες διαχείρισης αυτών και τέλος στα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

4.2. Χρηματαγορά

Κύριο χαρακτηριστικό στην αγορά χρήματος είναι πως τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα που διαπραγματεύονται σε αυτή δεν ξεπερνούν σε διάρκεια το ένα έτος. Αποτελούν μια καλή ευκαιρία και για τις δυο πλευρές που συναλλάσσονται και ένα τρόπο να βγουν και οι δυο κερδισμένοι, ο καθένας για τον δικό του λόγο.

Από τη μια πλευρά, είναι οι δανειστές που διαθέτουν τα ρευστά διαθέσιμα τους με απώτερο σκοπό να κερδίσουν όσο το δυνατόν υψηλότερη απόδοση μέσω των τόκων. Από την άλλη, οι δανειζόμενοι καταφεύγουν σε αυτή για να αποκτήσουν κεφάλαιο το οποίο θα τους βοηθήσει να καλύψουν τις άμεσες και βραχυπρόθεσμες ταμιακές ανάγκες τους.

Τα πιο σημαντικά τραπεζικά προϊόντα στην χρηματαγορά είναι τα παρακάτω:

- Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου
- Πιστοποιητικά Προθεσμιακών Καταθέσεων
- Πιστοποιητικά Καταθέσεων
- Εμπορικά Ομόλογα
- Χρεόγραφα Τραπεζικής Αποδοχής

4.2.1. Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου

Τα Έντοκα Γραμμάτια του Ελληνικού Δημοσίου είναι ανώνυμοι τίτλοι δανεισμού που

εκδίδει το Ελληνικό Δημόσιο με σκοπό να καλύψει τις τρέχουσες και βραχυπρόθεσμες χρηματοδοτικές ανάγκες του. Η διάθεσή τους στο κοινό γίνεται την τελευταία ημέρα κάθε μήνα από την Τράπεζα της Ελλάδος, τις εμπορικές τράπεζες και από τα υπόλοιπα πιστωτικά ιδρύματα.

Η διάρκεια τους είναι συνήθως τρίμηνη, εξάμηνη ή δωδεκάμηνη ενώ εκδίδονται δύο φορές τον μήνα. Η μεσολάβηση των τραπεζικών ιδρυμάτων στη συμμετοχή και τη διάθεση των γραμματίων ανταμείβεται με μια προμήθεια η οποία όμως δεν ξεπερνά το 0,5% της αρχικής αξίας τους. Το επιτόκιο καθορίζεται ανάλογα με την πορεία που έχει ο πληθωρισμός αλλά και με τη διάρκειά τους.

Προτίμηση στα γραμμάτια αυτά δείχνουν απλοί αποταμιευτές αλλά και θεσμικοί επενδυτές αφού μπορούν να προσφέρουν βραχυπρόθεσμη σταθερή απόδοση για την οποία μάλιστα εγγυάται το ελληνικό δημόσιο. Υπάρχει δυνατότητα να ανανεωθούν μια μόνο φορά με χρονική διάρκεια ίση με την αρχική.

Η διαφορά που υπάρχει μεταξύ της τιμής διάθεσης του τίτλου και της αναγραφόμενης πάνω σε αυτόν είναι ένα κέρδος για τον αγοραστή ο οποίος όμως δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει για κάποιο χρονικό διάστημα τον παρόν κεφάλαιο για να έχει τη δυνατότητα αυτή ο εκδότης του. Βέβαια, η τιμή διάθεσης είναι πάντα μικρότερη από την αναγραφόμενη και η διαφορά τους αυτή αποτελεί το ποσό του επιτοκίου προεξόφλησης.

Οι τόκοι που αναλογούν στον τίτλο καταβάλλονται στον αγοραστή κατά την αγορά του. Έτσι, ο εκδότης προκαταβάλλει στον αγοραστή τους τόκους για τον τίτλο που αγόρασε. Ένα ακόμα πλεονέκτημα είναι πως οι τίτλοι αυτοί είναι εύκολα μεταβιβάσιμοι και ρευστοποιήσιμοι και επιπλέον οι τόκοι τους είναι αφορολόγητοι.

Αυτό έχει οδηγήσει σε μεγάλη ζήτηση από το κοινό με αποτέλεσμα οι τράπεζες να υποχρεώνουν το δημόσιο να κρατάνε στο χαρτοφυλάκιο τους με συγκεκριμένη ποσότητα εντόκων γραμματίων για να την καλύψουν.

Η ονομαστική αξία των γραμματίων είναι 300, 600, 1.500 και 3.000 ευρώ και εξοφλούνται την ημέρα που λήγουν. Εάν η λήξη τους συμπέσει σε μη εργάσιμη ημέρα τότε εξοφλούνται την αμέσως επόμενη εργάσιμη δίχως να πληρωθεί επιπλέον τόκος. Σε περίπτωση που οι φυσικοί τίτλοι προσκομιστούν μετά τη λήξη τους, τότε δεν προστίθεται καθόλου τόκος για το διάστημα από τη λήξη έως και την προσκόμιση του τίτλου.

Αξίζει να σημειωθεί η διαδικασία διάθεσης των εντόκων γραμματίων που ακολουθείται στις χρηματαγορές του εξωτερικού. Αρχικά, οι φορείς που δικαιούνται να τα εκδώσουν είναι ή το δημόσιο ή επιχειρήσεις. Συνήθως, ο εκδότης των τίτλων δεν είναι εκείνος που καθορίζει την τιμή διάθεσης τους και αυτή διαμορφώνεται από τις προσφορές που θα εμφανιστούν για την αγορά στον εκδότη. Οπότε, η διάθεσή τους είναι μια μορφή

δημοπρασίας και θα καταλήξουν σε εκείνον που προσφέρει την υψηλότερη τιμή διάθεσης. Αυτό φυσικά σημαίνει ότι στη διαδικασία αυτή συμμετέχουν μεγάλοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που επιθυμούν να δανειστούν αρκετά υψηλά ποσά.

Κλείνοντας, πρέπει να σημειωθεί πως ο τόκος που προσφέρεται προκύπτει ανάλογα με την πορεία που έχει το επίπεδο των επιτοκίων στην αγορά. Πιο συγκεκριμένα, εάν το ύψος των επιτοκίων είναι υψηλό, τότε η διαφορά μεταξύ τιμής διάθεσης και αναγραφόμενης θα είναι μεγάλη για να ελκύσει όσο το δυνατόν περισσότερους αγοραστές. Αντίθετα, εάν τα επιτόκια είναι σε χαμηλά επίπεδα τότε η ο εκδότης διαμορφώνει μικρή διαφορά ανάμεσα στις δυο τιμές. Η σχέση δηλαδή μεταξύ επιτοκίων και διαφοράς τιμών στα έντοκα γραμμάτια είναι ανάλογη.

4.2.2. Πιστοποιητικά Προθεσμιακών Καταθέσεων

Στο δεύτερο κεφάλαιο και στη ενότητα των καταθέσεων, αναφέρθηκαν οι προθεσμιακές καταθέσεις που αποτελούν μια μορφή επένδυσης που προσφέρει το τραπεζικό σύστημα. Γράφτηκε πως για να αντιμετωπίσει η τράπεζα τον ανταγωνισμό του κράτους που εκδίδει τις ομολογίες για να προσελκύσει επενδυτές με σκοπό την κάλυψη του χρέους, θέτει υψηλό επιτόκιο σε αυτό το είδος των καταθέσεων για να κερδίσει το ενδιαφέρον των καταθετών.

Τα πιστοποιητικά των προθεσμιακών καταθέσεων λοιπόν είναι τίτλοι που εκδίδονται από τις τράπεζες και αντιπροσωπεύουν το ποσό που καταθέτει ο καταθέτης με προθεσμία έως ενός έτους με προκαθορισμένο και διαπραγματεύσιμο τόκο.

Τα χαρακτηριστικά που αναγράφονται σε αυτόν τον τίτλο είναι το ονοματεπώνυμο του καταθέτη, το ποσό της κατάθεσης, το επιτόκιο, το χρονικό διάστημα της κατάθεσης και η ημερομηνία που λήγει ο τίτλος.

Σε περίπτωση που ο καταθέτης επιθυμεί να κάνει ανάληψη του χρηματικού ποσού αυτό δεν μπορεί να συμβεί πριν έρθει η ημερομηνία λήξης. Διαφορετικά, πρέπει να υπάρξει συγκατάβαση από τον εκδότη, δηλαδή την τράπεζα. Ωστόσο, θα επιβληθεί ένα χρηματικό πρόστιμο για αυτή την ενέργεια που ουσιαστικά θα είναι η μείωση του αρχικού επιτοκίου που έχει συμφωνηθεί.

4.2.3. Πιστοποιητικά Καταθέσεων

Τα πιστοποιητικά καταθέσεων είναι επίσης ανώνυμοι τίτλοι που εκδίδονται από τις τράπεζες και άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Αυτοί οι τίτλοι εκτός από την

πρωτογενή αγορά, επιτρέπουν την ύπαρξη και τη λειτουργία δευτερογενούς αγοράς στην οποία μπορούν να είναι και προϊόν διαπραγμάτευσης. Σχετικά με τους τίτλους καταθέσεων προθεσμίας, η ρευστοποίηση τους είναι ευκολότερη και αυτό αποτελεί ένα μεγάλο πλεονέκτημα για τους καταθέτες.

Άλλο ένα μεγάλο πλεονέκτημα αυτών των πιστοποιητικών είναι πως παρέχουν τη δυνατότητα μέσω των δευτερογενών αγορών να ρευστοποιούνται πριν τη λήξη τους χωρίς να επιβάλλεται το χρηματικό πρόστιμο όπως γίνεται με τα πιστοποιητικά προθεσμιακών καταθέσεων.

Οι τίτλοι αυτοί έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούνται αρκετά τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, ενώ παλαιότερα ήταν σχετικά άγνωστοι και η δευτερογενής αγορά σχεδόν ανύπαρκτη.

4.2.4. Εμπορικά Ομόλογα

Τα εμπορικά ομόλογα δεν ανήκουν στην κατηγορία των σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων παρόλα αυτά αξίζει να γίνει αναφορά ως ένα είδος που έρχεται σε ανταγωνισμό με εκείνα που παρέχει στο κοινό η τράπεζα.

Είναι λοιπόν χρεόγραφα που εκδίδονται από τις μεγάλες εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν βραχυπρόθεσμα κεφάλαια από επιχειρήσεις και ιδιωτικά πρόσωπα. Ο σκοπός αυτής της συναλλαγής είναι να μην διαμεσολαβεί κάποιος τρίτος όπως οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Συμπεραίνουμε οπότε, πως είναι μια μορφή έντοκου ομολόγου για τον ιδιωτικό τομέα.

Η διάρκειά τους είναι βραχυπρόθεσμη και μπορεί να κρατήσει μέχρι ένα έτος. Οι τίτλοι αυτοί προσφέρουν πλεονεκτήματα και για τον εκδότη αλλά και για τους αγοραστές αυτών.

Αρχικά, για τον εκδότη είναι μια ιδανική και φθηνή λύση για να αντλήσουν κεφάλαια με ελαστική λήξη και έπειτα για τον αγοραστή είναι μια λύση που μπορεί να εξασφαλίσει υψηλότερη απόδοση συγκριτικά με τις τραπεζικές καταθέσεις. Πρόσθετα, ο κίνδυνος της επένδυσης είναι μικρός αφού εκδίδονται, όπως προαναφέρθηκε, από οργανισμούς με μεγάλο κύρος και αξιοπιστία.

Τέλος, είναι πολύ ίσως το σημαντικότερο είδος τίτλων που εκδίδουν οι επιχειρήσεις για να αντλήσουν κεφάλαια κατευθείαν από τους επενδυτές χωρίς να υπάρξει μεσολάβηση της τράπεζας.

4.2.5. Χρεόγραφα Τραπεζικής Αποδοχής

Στον αντίποδα των προηγούμενων ομολόγων βρίσκονται τα χρεόγραφα τραπεζικής αποδοχής. Την όποια εγγύηση δεν προσφέρουν τα εμπορικά ομόλογα, έρχονται να την καλύψουν οι συγκεκριμένοι τίτλοι.

Πρόκειται για τίτλους που έχουν ομοιότητα με τα εμπορικά χρεόγραφα καθώς εκδίδονται και αυτά από μια βιομηχανική ή εμπορική επιχείρηση αλλά η διαφορά τους έγκειται στο ότι τα χρεόγραφα τραπεζικής αποδοχής μπορούν να εξοφληθούν όταν λήξουν με την εγγύηση μιας τράπεζας.

Έτσι, λόγω της ασφάλειας που προσφέρει η εγγύηση της τράπεζας, το επενδυτικό κοινό δείχνει μεγαλύτερη προτίμηση σε αυτά παρά στα εμπορικά ομόλογα.

4.3. Κεφαλαιαγορά

Κεφαλαιαγορά ή αγορά κεφαλαίου καλείται το πεδίο αγοραπωλησιών τίτλων που έχουν μεγάλη διάρκεια μέχρι τη λήξη τους αλλά και μεγάλο κίνδυνο αποπληρωμής. Οι τίτλοι αυτοί που διαπραγματεύονται είναι τίτλοι που χρησιμοποιούνται για επενδυτικούς λόγους.

Στην κεφαλαιαγορά μετέχουν οικονομικοί οργανισμοί που επιθυμούν να αντλήσουν μακροπρόθεσμα κεφάλαια τα οποία χρησιμοποιούν για την ικανοποίηση ενός μακροχρόνιου επενδυτικού πλάνου, τη δημιουργία ή την αύξηση του κεφαλαίου.

Η μεγάλη διάρκεια που έχουν αποτελεί το κυριότερο χαρακτηριστικό των τίτλων, ενδέχεται να είναι από δύο μέχρι δέκα χρόνια ή και παραπάνω. Ένα ακόμη, είναι ο υψηλός κίνδυνος αποπληρωμής ειδικά όταν η κατοχή των τίτλων αυτών συνεπάγεται και συμμετοχή στο κεφάλαιο κάποιας επιχείρησης, όπως είναι οι μετοχές. Τέλος, σε αντίθεση με τους τίτλους των χρηματαγορών, αυτοί ρευστοποιούνται δυσκολότερα.

Οι διακρίσεις της κεφαλαιαγοράς είναι δυο. Η πρώτη, είναι η διάκριση σε οργανωμένη και μη οργανωμένη. Στην μεν οργανωμένη, η κίνηση των κεφαλαίων πραγματοποιείται από τις τράπεζες και τα χρηματιστήρια. Στην δε ανοργάνωτη, όλες οι αγοραπωλησίες γίνονται ανάμεσα σε ιδιώτες.

Η δεύτερη διάκριση είναι ανάμεσα σε άμεση και έμμεση κεφαλαιαγορά. Τα κεφάλαια προσφέρονται από ιδιώτες και διάφορα επενδυτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρίες και λοιπά ταμεία. Η ζήτηση εκδηλώνεται από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, το δημόσιο τομέα και την τοπική αυτοδιοίκηση.

Όταν οι συναλλασσόμενοι έρχονται σε άμεση επαφή όπως συμβαίνει στο χρηματιστήριο τότε αυτή είναι η μορφή της άμεσης κεφαλαιαγοράς. Ενώ όταν η επαφή γίνεται με τη

μεσολάβηση κάποιου ενδιάμεσου όπως οι τράπεζες, τότε αυτή είναι η έμμεση κεφαλαιαγορά.

Οι κυριότεροι τίτλοι είναι οι παρακάτω:

- Οι μετοχές
- Τα Ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου
- Τα Τραπεζικά Ομόλογα
- Οι Ομολογίες

4.3.1. Μετοχές

Το μετοχικό κεφάλαιο είναι εκείνο το κεφάλαιο που διαμορφώνεται στις ανώνυμες εταιρίες και διαιρείται σε ίσα μερίδια τα οποία καλούνται μετοχές. Οι κάτοχοι των μετοχών, οι μέτοχοι, διαμορφώνουν το μετοχικό κεφάλαιο από τις εισφορές τους, την κεφαλαιοποίηση παρακρατηθέντων εσόδων ή την αναπροσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας. Η μετοχή είναι ένας τίτλος που αποδεικνύει πως ο μέτοχος συνέβαλε στη διαμόρφωση του εταιρικού κεφαλαίου.

Επίσης μαζί με τις μετοχές, οι μέτοχοι κατέχουν και τα αξιόγραφα που ενσωματώνουν τα δικαιώματά τους και η άσκηση ή η μεταβίβαση των μετοχών είναι αδύνατη εάν ο μέτοχος δεν κατέχει αυτά τα αξιόγραφα.

Η μετοχή διακρίνεται ανάλογα με τις ακόλουθες τιμές σε αναγραφόμενη, διάθεσης και αγοραία. Η αναγραφόμενη τιμή είναι εκείνη που αναγράφεται στο σώμα της μετοχής και αφορά το ποσό με το οποίο ο μέτοχος συμβάλει στη διαμόρφωση του μετοχικού κεφαλαίου. Η τιμή διάθεσης είναι αυτή με την οποία η μετοχή διατίθεται στο κοινό. Σε περίπτωση που η τελευταία είναι υψηλότερη από την αναγραφόμενη τότε η έκδοση λαμβάνει τον χαρακτηρισμό υπέρ το άρτιο ενώ όταν είναι χαμηλότερη υπό το άρτιο. Τέλος, η αγοραία διαμορφώνεται από τους νόμους προσφοράς και ζήτησης στη ελεύθερη αγορά.

Η τιμή της διάθεσης διαμορφώνεται ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν στην κεφαλαιαγορά όταν εκδίδονται οι μετοχές, από την αξία των περιουσιακών στοιχείων και από τις προβλέψεις για κέρδη στο μέλλον. Η υπό το άρτιο έκδοση των μετοχών που αναφέρθηκε παραπάνω δεν επιτρέπεται στην ελληνική κεφαλαιαγορά.

Η ονομαστική αξία του μετοχικού κεφαλαίου είναι εκείνη που προκύπτει αν πολλαπλασιάσουμε την αναγραφόμενη τιμή της μετοχής επί το σύνολο των μετοχών που έχουν εκδοθεί. Εάν πολλαπλασιάσουμε το σύνολο επί την αγοραία τιμή που έχει εκδοθεί παίρνουμε την τρέχουσα αξία του μετοχικού κεφαλαίου. Η καθαρή θέση μιας επιχείρησης μετράται με τη διαφορά μεταξύ ενεργητικού και των υποχρεώσεων. Έτσι, αν οι

επιχειρήσεις γνωρίζουν την καθαρή θέση τους μπορούν να υπολογίσουν και την εσωτερική αξία της μετοχής διαιρώντας την καθαρή θέση με το σύνολο των μετοχών.

Ανάλογα με τον τρόπο που αυτές μεταβιβάζονται διακρίνονται σε ονομαστικές και ανώνυμες. Για τις ονομαστικές μετοχές, η εταιρία διαθέτει βιβλίο μετόχων επειδή σε αυτές αναφέρεται το ονοματεπώνυμο των κατόχων. Έτσι, αν μεταβιβαστούν οι μετοχές, στο βιβλίο διαγράφεται το ονοματεπώνυμο του παλιού και αναγράφεται εκείνο του καινούριου μετόχου.

Επομένως, ανώνυμες είναι εκείνες οι μετοχές που δεν αναγράφουν το ονοματεπώνυμο του μετόχου και έτσι οι μέτοχοι είναι άγνωστοι στην εταιρία και η μεταβίβαση των τίτλων γίνεται με μια απλή παράδοση. Οι περισσότερες μετοχές στην κεφαλαιαγορά είναι ανώνυμες. Τέλος, υπάρχουν και οι μετοχές σε διαταγή που μεταβιβάζονται με μια απλή οπισθογράφιση όπως και στις εμπορικές συναλλαγματικές.

Ακόμα μια διάκριση είναι εκείνη που αναφέρεται στο χρόνο που αυτές εκδίδονται. Παλιές μετοχές ονομάζονται εκείνες που εκδίδονται κατά την έναρξη της επιχείρησης και νέες εκείνες που εκδίδονται όσο εκείνη λειτουργεί.

Ίσως η σημαντικότερη διάκριση είναι εκείνη που γίνεται σχετικά με τα δικαιώματα που παρέχουν στους κατόχους τους. Αρχικά, υπάρχουν οι κοινές μετοχές που προσφέρουν τα παρακάτω δικαιώματα:

- Συμμετοχή στη διοίκηση και στις γενικές συνελεύσεις των μετόχων
- Συμμετοχή στα κέρδη
- Προτίμηση όταν εκδίδονται νέες μετοχές
- Συμμετοχή στη διανομή κεφαλαίου όταν διαλύεται η επιχείρηση.
- Εύκολη μεταβίβαση σε τρίτους.

Η άλλη κατηγορία είναι οι προνομιούχες μετοχές που εκτός από τα παραπάνω γνωρίσματα έχουν και τα παρακάτω:

- Οι κάτοχοι προνομιούχων μετοχών δικαιούνται να λαμβάνουν πρώτοι μέρος
- Όταν εκκαθαρίζεται η επιχείρηση, προηγούνται στην διανομή του κεφαλαίου έναντι των κοινών μετόχων.
- Ακόμα και για χρήσεις ζημιογόνες για την επιχείρηση δικαιούνται μερίσματα στην πρώτη κερδοφόρα χρήση.
- Έχουν το δικαίωμα πολλαπλών ψήφων στις γενικές συνελεύσεις.

Οι έκδοση προνομιούχων μετοχών είναι ιδανική λύση όταν η επιχείρηση αντιμετωπίζει προβλήματα δανειοληπτικής ικανότητας. Το γεγονός πως οι προνομιούχοι σε αντίθεση με τους κοινούς, δεν συμμετέχουν στη διοίκηση τη στιγμή που το όφελος για την επιχείρηση

είναι μεγάλο αν έχει πιο πολλούς προνομιούχους είναι μια ακόμα ένδειξη πως είναι προτιμότερο να εκδίδονται προνομιούχες αντί για κοινές.

Άρα, όταν μια επιχείρηση αντιμετωπίζει προβλήματα δανεισμού και επιθυμεί να συγκεντρώσει κεφάλαια, καταφεύγει στην έκδοση προνομιούχων μετοχών αντί να προχωρήσει στη λήψη κάποιου δανείου ή στην έκδοση κοινών μετοχών.

4.3.2. Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου

Τα ομόλογα είναι τίτλοι ομολογιακών δανείων που εκδίδει το ελληνικό δημόσιο με σκοπό να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες ανάγκες του. Ειδικά, όταν ένα κράτος αντιμετωπίζει προβλήματα υψηλού χρέους, τότε για να προσελκύσει κεφάλαια από επενδυτές εκδίδει τους εν λόγω τίτλους.

Είναι τίτλοι ελεύθεροι και μεταβιβάσιμοι στο χρηματιστήριο αξιών και μπορούν να ρευστοποιηθούν προτού λήξουν από τις τράπεζες. Επίσης, προσφέρουν υψηλότερες επιδόσεις μέσω θέσπισης ενός υψηλού επιτοκίου για να κερδίσουν την προτίμηση των καταθετών έναντι των τραπεζικών προθεσμιακών καταθέσεων.

Η διάρκεια των ομολόγων είναι διετή, τριετή, πενταετή και δεκαετή. Το νόμισμα στο οποίο εκδίδονται μπορεί να είναι το ευρώ ή ρήτρα ξένου νομίσματος (δολάριο, λίρα Αγγλίας, κ.α.). Υπάρχουν αρκετοί φορείς που μπορούν να τα εκδώσουν, όπως το δημόσιο, οι δήμοι, διάφοροι δημόσιοι οργανισμοί, τράπεζες και επιχειρήσεις.

Ο σκοπός για τον οποίο εκδίδονται είναι όπως προαναφέρθηκε η κάλυψη των αναγκών του δημόσιου τομέα. Επίσης, έχουν επενδυτικό και στεγαστικό σκοπό.

Τέλος, μια ακόμα διάκριση διαπιστώνεται στο αν υπάρχουν τοκομερίδια ή όχι. Στα ομόλογα χωρίς τοκομερίδια, ο τόκος καταβάλλεται κατά την λήξη αυτών, ενώ σε εκείνα με τοκομερίδια, ο τόκος καταβάλλεται ανά εξάμηνο ή ανά έτος.

4.3.3. Τραπεζικά Ομόλογα

Τα τραπεζικά ομόλογα είναι ανώνυμοι τίτλοι που εκδίδονται από την Εθνική τράπεζα Βιομηχανικής ανάπτυξης, την εθνική τράπεζα, την τράπεζα επενδύσεων και την εθνική τράπεζα επενδύσεων βιομηχανικής ανάπτυξης. Τα τραπεζικά ομόλογα σαν θεσμός ξεκίνησε στην Ελλάδα το 1975.

Τα είδη τραπεζικών ομολόγων που εκδίδονται είναι ετήσια χωρίς τοκομερίδια, διετή και τριετή με τοκομερίδια, διάρκειας 6,9 και 12 μηνών μέσω της ΕΤΒΑ και ανατοκιζόμενα ομόλογα της ΕΤΒΑ χωρίς τοκομερίδια.

Από τα τραπεζικά ομόλογα συγκεντρώνονται κεφάλαια με σκοπό να χρηματοδοτηθούν παραγωγικές επενδύσεις όπως η ίδρυση και ο εκμοντερνισμός των βιοτεχνιών, βιομηχανιών και βιομηχανικών συγκροτημάτων. Και ειδικότερα στην περίπτωση των ομολόγων της Εθνικής Τράπεζας χρησιμοποιούνται για τη χρηματοδότηση στεγαστικών δανείων.

Ένα πλεονέκτημα των τραπεζικών ομολόγων είναι πως μπορούν να εξοφληθούν προτού λήξουν στο Χρηματιστήριο ή στην τράπεζα που τα εξέδωσε μετά από ένα εξάμηνο. Επίσης, σε διαγωνισμούς του δηmosίου, τα έγγραφα αυτά είναι αποδεκτά σαν εγγύηση. Τέλος, τα τραπεζικά ομόλογα είναι απαλλαγμένα από κάθε φόρο.

4.3.4. Ομολογίες

Οι ομολογίες είναι τίτλοι στους οποίους διαιρείται ένα ομολογιακό δάνειο και εκδίδεται από το κράτος και του δημόσιους οργανισμούς καθώς επίσης και από μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις. Πάνω στο σώμα των ομολογιών, είναι προσαρτημένες μικρές αποδείξεις, τα τοκομερίδια. Τα τοκομερίδια δείχνουν τον τόκο που δικαιούται ο ομολογιούχος.

Οπότε, σύμφωνα με τα παραπάνω, αρχικά οι ομολογίες αποτελούν το δικαίωμα επιστροφής του κεφαλαίου που δάνεισε ο ομολογιούχος στον εκδότη του ομολογιακού δανείου και τα τοκομερίδια το δικαίωμα επιστροφής του τόκου για το κεφάλαιο που δανείστηκε.

Τα κεφάλαια που αντλούνται από τις ομολογίες χρησιμοποιούνται κυρίως για μακροχρόνιες επενδύσεις και η διάρκειά τους είναι μεγάλη φτάνοντας ακόμα και τα 20 χρόνια. Η έκδοση αυτών γίνεται από το δημόσιο και αφού γίνει δημόσια διακήρυξη με συγκεκριμένους όρους, οι ενδιαφερόμενοι εκδηλώνουν το ενδιαφέρον τους να εγγραφούν στο ομολογιακό δάνειο.

Τα ομολογιακά δάνεια εξοφλούνται είτε με κλήρωση όσων μόνο προορίζονται για εξόφληση κάθε χρόνο, είτε με εξαγορά τους στο Χρηματιστήριο αξιών όταν η χρηματιστηριακή τιμή είναι μικρότερη από την τιμή έκδοσης, οπότε ο εκδότης ωφελείται να αγοράσει τις ομολογίες από το να τις εξοφλήσει με κλήρωση.

Τα κυριότερα είδη ομολογιακών δανείων είναι τα εξής:

- Ομολογίες χωρίς εξασφαλίσεις
- Ομολογίες με εμπράγματη ασφάλεια
- Ομολογίες λαχειοφόρων δανείων
- Ομολογίες μετατρέψιμες σε μετοχές
- Ομολογίες με συμμετοχή στα κέρδη

- Ομολογίες χωρίς τοκομερίδια

4.3.5. Ομοιότητες και διαφορές Ομολόγων-Ομολογιών-Μετοχών

Αρχικά, θα αναφερθούμε στις ομοιότητες που παρουσιάζουν τα ομόλογα με τις ομολογίες:

1. Είναι και τα δυο είδη ανώνυμοι τίτλοι, σταθερής απόδοσης με προκαθορισμένο επιτόκιο
2. Επίσης, έχουν προσαρτημένα στο σώμα τους τα τοκομερίδια που παρέχουν το δικαίωμα στον κάτοχο να εισπράττει τους τόκους του.
3. Είναι τίτλοι διαπραγματεύσιμοι στο Χρηματιστήριο.

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στους δυο τίτλους:

1. Η διάρκεια των ομολόγων είναι από 5 μέχρι 10 έτη το πολύ, ενώ των ομολογιών μπορεί να φτάνει και τα 20 χρόνια.
2. Το κεφάλαιο των ομολόγων συνήθως ανατοκίζεται με τον τόκο να καταβάλλεται μαζί με την εξόφλησή του, ενώ το κεφάλαιο των ομολογιών δεν ανατοκίζεται και ο τόκος καταβάλλεται ανά εξάμηνο ή έτος.
3. Η διάθεση των ομολόγων δεν συνοδεύεται με έκδοση συγκεκριμένου αριθμού τίτλων τη στιγμή που στις ομολογίες ισχύει το αντίθετο.

Τέλος, οι διαφορές μεταξύ μετοχών και ομολογιών είναι οι εξής:

1. Ο μέτοχος είναι συνιδιοκτήτης των υπόλοιπων μετοχών μιας Α.Ε. αλλά ο ομολογιούχος είναι ο δανειστής του φορέα έκδοσης του τίτλου
2. Όταν κατά μια χρήση δεν υπάρχουν κέρδη, ο μέτοχος δεν λαμβάνει μέρος ενώ ο ομολογιούχος εισπράττει τόκο ανεξάρτητα με το αν υπάρχουν κέρδη στον φορέα έκδοσης.
3. Η χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών μπορεί να παρουσιάσει μεγάλες διακυμάνσεις σε αντίθεση με τις ομολογίες που η χρηματιστηριακή τιμή τους δεν διαφέρει πολύ από την ονομαστική της.
4. Οι τόκοι των ομολογιών απαλλάσσονται από τη φορολογία και το μέρος των μετοχών φορολογείται προτού διανεμηθεί.

4.4. Αμοιβαία Κεφάλαια και Εταιρίες Διαχείρισης

Με τον όρο αμοιβαία κεφάλαια εννοούμε μια ομάδα περιουσιακών στοιχείων που αποτελούνται από κινητές αξίες και μετρητά, του οποίου τα επιμέρους στοιχεία ανήκουν εξ

αδιαιρέτου σε περισσότερα από ένα πρόσωπα και συγκεντρώνονται από τις εισφορές των αποταμιευτών και των επενδυτών ανάλογα με τη συμμετοχή του καθενός.

Οι εισφορές που προέρχονται από κινητές αξίες και όχι μετρητά, επιτρέπεται να επενδύονται σε κινητές αξίες που είναι εισηγμένες στην κύρια αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, ή στην κύρια αγορά χρηματιστηρίου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής ένωσης, ή σε κινητές αξίες εισηγμένες χρηματαγορά κράτους εκτός ευρωπαϊκής ένωσης ή τέλος σε κινητές αξίες και τίτλους που το σύνολό τους δεν υπερβαίνει το 10% του συνόλου της αξίας του αμοιβαίου κεφαλαίου.

Η συνολική περιουσία ενός αμοιβαίου κεφαλαίου διαιρείται σε ίσα μερίδια ή κλάσματα μεριδίου. Ο αριθμός αυτός ενός αμοιβαίου κεφαλαίου αυξάνεται όταν υπάρξουν νέοι αγοραστές μεριδίων και αντιστοίχως μειώνεται όταν οι κάτοχοι των μεριδίων αποχωρούν. Υπεύθυνη εταιρία για τη διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων είναι η Ανώνυμη Εταιρία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (Α.Ε.Δ.Α.Κ.) και εκδίδει τα μερίδια που αποτελούν και ονομαστικούς τίτλους.

Σχετικά με την αξία του αμοιβαίου κεφαλαίου και των μεριδίων που το απαρτίζουν ισχύουν οι παρακάτω διακρίσεις:

Το ενεργητικό αμοιβαίου κεφαλαίου είναι το σύνολο της περιουσίας ενός αμοιβαίου κεφαλαίου όταν το εκφράζουμε σε τρέχουσες τιμές. Από την άλλη, η καθαρή αξία ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου προκύπτει εάν από το σύνολο του κεφαλαίου αφαιρέσουμε την αμοιβή της Α.Ε.Δ.Α.Κ., την αμοιβή του θεματοφύλακα, τις δαπάνες που ζημιώνουν το αμοιβαίο κεφάλαιο και τα κέρδη που μοιράζονται στους κατόχους των μεριδίων.

Εάν διαιρέσουμε την καθαρή αξία του ενεργητικού με τον αριθμό των μεριδίων έχουμε την καθαρή αξία μεριδίου. Εάν στον παραπάνω όρο προσθέσουμε την προμήθεια της διάθεσης του μεριδίου τότε προκύπτει η τιμή διάθεσης του μεριδίου. Και τέλος η τιμή εξαγοράς βγαίνει αν από την καθαρή αξία μεριδίου αφαιρεθεί η προμήθεια εξαγοράς.

Κυριότερα χαρακτηριστικά των αμοιβαίων κεφαλαίων είναι πως δεν αποτελούν νομικά πρόσωπα, οι μεριδιούχοι εκπροσωπούνται πλήρως από την Α.Ε.Δ.Α.Κ. σχετικά με τις έννομες σχέσεις από τη διαχείριση των κεφαλαίων και για τα δικαιώματά τους. Επίσης, δεν ευθύνονται για τις πράξεις των Α.Ε.Δ.Α.Κ και των θεματοφυλάκων και τις τυχόν παραλείψεις στα καθήκοντα που επωμίζονται. Η διάρκεια λειτουργίας των αμοιβαίων είναι απεριόριστη και η περιουσία τους διαιρείται σε ισάξια μερίδια. Η συμμετοχή στα αμοιβαία κεφάλαια αποδεικνύεται με τον ονομαστικό τίτλο που εκδίδει η Α.Ε. διαχείρισης και προσυπογράφει ο θεματοφύλακας.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, υπεύθυνος για τη διαχείριση των αμοιβαίων

κεφαλαίων είναι οι αντίστοιχες Α.Ε. Διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων. Για τη δημιουργία μιας Α.Ε.Δ.Α.Κ. πρέπει να χορηγηθεί ειδική άδεια από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς. Το αμοιβαίο κεφάλαιο που θα διαχειριστεί θα συσταθεί όταν προσκομισθούν στην επιτροπή τα παρακάτω:

- Κατάλογος στοιχείων ενεργητικού του αμοιβαίου κεφαλαίου, το οποίο θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 600.000 ευρώ
- Δήλωση τράπεζας που λειτουργεί στην Ελλάδα που θα αναγράφει ότι κατατίθενται σε αυτήν τα περιουσιακά στοιχεία και πως αναλαμβάνει να εκτελέσει χρέη θεματοφύλακα του αμοιβαίου κεφαλαίου
- Κανονισμός αμοιβαίου κεφαλαίου με την υπογραφή της Α.Ε.Δ.Α.Κ. αλλά και του θεματοφύλακα.

Επίσης, κάποια επιπλέον στοιχεία που υπόκεινται σε έλεγχο από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς είναι η οργάνωση, τα τεχνικά και οικονομικά μέσα της εταιρίας, η αξιοπιστία και η εμπιστοσύνη των διαχειριστών αλλά και η καταλληλότητα των ιδρυτών για να δημιουργήσουν την Α.Ε. και να διαχειριστούν μετέπειτα τα αμοιβαία κεφάλαια.

Η επιτροπή κεφαλαιαγοράς έχει το δικαίωμα, σε περίπτωση που διαπιστώσει εμπλοκή προσώπων στην εταιρία που δεν εμπνέουν αξιοπιστία και πείρα, να ζητήσει την αποπομπή τους από αυτήν.

Η Α.Ε. Διαχείρισης λειτουργεί με σκοπό να διαχειρίζεται ένα ή και περισσότερα αμοιβαία κεφάλαια και τον κανονισμό και την τήρηση των λογαριασμών αυτών. Έτσι, συνεπάγεται πως πρέπει να στελεχώνεται με κατάλληλο, αξιόπιστο και έμπειρο προσωπικό και να διαθέτει άριστη οργάνωση και τον απαραίτητο εξοπλισμό.

Τα κεφάλαια ανήκουν καθολικά στους κατόχους αυτών και ουδεμία οικονομική κυριότητα δεν έχει η Α.Ε. Επομένως, οι εταιρίες αυτές είναι πιο κοντά στην φιλοσοφία των εταιριών παροχής συμβουλών για τις επενδυτικές δραστηριότητες των μεριδιούχων. Οι μετοχές των Α.Ε.Δ.Α.Κ. είναι ονομαστικές, συνεπώς μεταβίβαση δίχως την έγκριση της επιτροπής κεφαλαιαγοράς είναι άκυρη σε περίπτωση που ο νέος κάτοχος αυτών συγκεντρώνει πάνω από το 10% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας.

Το μετοχικό κεφάλαιο πρέπει να είναι τουλάχιστον 150.000 ευρώ και η καταβολή του πρέπει να γίνεται σε μετρητά. Το ποσό αυτό βέβαια μπορεί και να αυξηθεί κατόπιν απόφασης της επιτροπής κεφαλαιαγοράς. Το 40% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας διαχείρισης πρέπει να ανήκει σε ανώνυμη εταιρία με μετοχικό κεφάλαιο που καταβάλλεται απευθείας ύψους 1.500.000 ευρώ ή σε ξένο νόμισμα.

Θα ήταν σκόπιμο, ύστερα από την παρουσίαση των Ανώνυμων Εταιριών Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων να γίνει μια αναφορά και στις λοιπές εταιρίες επενδύσεων

χαρτοφυλακίου. Αποτελούν ανώνυμες εταιρίες που δημιουργούνται με σκοπό τη διαχείριση χαρτοφυλακίου με κινητές αξίες όπως μετοχές, ομολογίες, ομόλογα, κ.α.

Για την ίδρυση τους απαιτείται έγκριση από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς και το μετοχικό τους κεφάλαιο πρέπει απαραίτητα να ξεπερνά το 1.500.000 ευρώ και να καταβάλλεται ολοσχερώς κατά την ίδρυση της εταιρίας. Το ποσό αυτό μεταβάλλεται αν αποφασισθεί από την επιτροπή.

Το μετοχικό κεφάλαιο αποτελείται από εισφορές μετρητών αλλά και κινητών αξιών και επιτρέπεται επιπλέον η εισφορά κινητών και ακινήτων στοιχείων που χρησιμοποιούνται για τις λειτουργικές ανάγκες της εταιρίας χωρίς η αξία τους να ξεπερνά το 10% του μετοχικού κεφαλαίου.

Ακόμα, οι μετοχές πρέπει να εισαχθούν στο Χρηματιστήριο Αξιών μέσα σε ένα εξάμηνο από την ίδρυση της εταιρίας και απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί το γεγονός πως πρέπει το 50% των μετοχών να εκφράζει κινητές αξίες. Με το πέρας του εξαμήνου, εάν οι μετοχές δεν έχουν εισαχθεί στο ΧΑΑ τότε ανακαλείται η άδεια λειτουργίας από την επιτροπή κεφαλαιαγοράς και δρομολογείται διαδικασία εκκαθάρισης στην εταιρία.

Σε περίπτωση που καθυστέρηση σχετίζεται με ανώτερη βία, τότε η επιτροπή κεφαλαιαγοράς επιδεικνύει ελαστικότητα και παρατείνει την προθεσμία έως ότου ολοκληρωθούν οι διαδικασίες εισαγωγής των μετοχών στο χρηματιστήριο.

Τα ρευστά διαθέσιμα των εταιριών επένδυσης χαρτοφυλακίου τοποθετούνται σε:

1. Κινητές αξίες που είναι εισηγμένες στην κύρια ή παράλληλη αγορά χρηματιστηρίου κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Κινητές αξίες που είναι εισηγμένες στην κύρια αγορά χρηματιστηρίου χώρας που δεν είναι μέλος της ΕΕ μετά από απόφαση του υπουργείου οικονομικών.
3. Κινητές αξίες διαπραγματευόμενες σε χρηματιστηριακή αγορά που είναι αναγνωρισμένη και εποπτευόμενη σε κράτος-μέλος της ΕΕ.
4. Σε νέες κινητές αξίες που θα εισαχθούν σε έξι μήνες και στις αγορές που αναφέρθηκαν παραπάνω.
5. Σε τίτλους ελληνικών αμοιβαίων κεφαλαίων και σε μη εισηγμένους τίτλους μεριδίων αμοιβαίων κεφαλαίων.
6. Σε κινητές αξίες που το ποσό τους δεν υπερβαίνει το 10% των ιδίων κεφαλαίων μετά από άδεια της επιτροπής κεφαλαιαγοράς.
7. Σε μετρητά και τραπεζικές καταθέσεις.
8. Σε κινητά και ακίνητα στοιχεία που δεσμεύονται για την εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών που δεν υπερβαίνουν το 10% των ιδίων κεφαλαίων.

4.5. Παράγωγα Προϊόντα

Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται στη χρηματιστηριακή και την τραπεζική αγορά, μεγάλο ενδιαφέρον και ζήτηση για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Ως παράγωγα προϊόντα ορίζουμε συμβάσεις ή συμβόλαια επί χρηματοοικονομικών μέσων. Ειδικότερα, μπορούμε να τα διαχωρίσουμε σε συμβόλαια προαίρεσης όπως τα options και τα warrants, υπό προθεσμία όπως τα futures και τα forwards και τέλος ανταλλαγής δικαιωμάτων όπως είναι τα swaps.

Όλα τα παραπάνω προϊόντα ταυτίζονται από την άποψη πως αντιπροσωπεύονται από συμβόλαια που εκχωρούν δικαιώματα αλλά περιλαμβάνουν και κάποιες υποχρεώσεις για τους κατόχους τους.

Τα παράγωγα που διαπραγματεύονται στη χρηματιστηριακή αγορά είναι τα options και τα futures ενώ τα υπόλοιπα αποτελούν συμβόλαια που δημιουργούν οι τράπεζες για να καλύψουν τις ανάγκες των επιχειρήσεων που συναλλάσσονται. Σε κάθε περίπτωση, το κοινό τους σημείο είναι πως όλα αντιπροσωπεύονται από συμβάσεις, είτε διαπραγματεύονται στην χρηματιστηριακή αγορά είτε έχουν παραχθεί από τα πιστωτικά ιδρύματα.

4.5.1. Options

Με τον όρο αυτό νοείται το δικαίωμα το οποίο παραχωρεί ο πωλητής στον αγοραστή της σύμβασης να αγοράσει από αυτόν το αντικείμενο της συγκεκριμένης συμφωνίας σε μια καθορισμένη τιμή και εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Το αντικείμενο της σύμβασης μπορεί να είναι μετοχές, δέσμη χρεογράφων, συνάλλαγμα, χρηματιστηριακοί δείκτες και άλλα εμπορεύματα.

Υπάρχουν δυο είδη options, τα call options (δικαίωμα αγοράς) και τα put options (δικαίωμα πώλησης). Με την απόκτηση της πρώτης κατηγορίας, δίνεται η δυνατότητα στον επενδυτή να αγοράσει κινητές αξίες ή άλλα περιουσιακά στοιχεία σε μια συγκεκριμένη τιμή και εντός ενός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Αντίστοιχα, ο κάτοχος της δεύτερης κατηγορίας options έχει το δικαίωμα να πωλήσει μια ορισμένη ποσότητα κινητών αξιών ή περιουσιακών στοιχείων σε συγκεκριμένη τιμή και σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα.

Οπότε, συγκρίνοντας τα δυο είδη συμπεραίνουμε πως ο αγοραστής των call options αναμένει κέρδη σε περίπτωση που ανέβουν οι τιμές και αντιθέτως θα ζημιωθεί εάν έχει

αγοράσει put options.

Η δυνατότητα που παρέχουν τα options στον επενδυτή να αγοράσει ή να πουλήσει ένα προϊόν δεν συνοδεύονται και από την υποχρέωση να πραγματοποιηθεί οπωσδήποτε μια τέτοια συναλλαγή. Το δικαίωμα αγοράς που έχει αυτός που το αποκτά δύναται να το εξασκήσει όταν κατά τη λήξη του συμβολαίου, η τιμή του προϊόντος που αντιπροσωπεύει θα του εξασφαλίσει το μέγιστο κέρδος. Ο αγοραστής κατά την αγορά πληρώνει στον πωλητή ένα ποσό της συνολικής αξίας που ονομάζεται premium. Αυτό θα το χάσει εάν περάσει η ημερομηνία που έχει συμφωνηθεί.

Εκτός από τον όρο option premium, με τον οποίο χαρακτηρίζεται η τιμή διάθεσης του δικαιώματος, υπάρχουν και μερικοί ακόμα όροι που συνδέονται με τα options. Ο όρος exercise price αναφέρεται στην καθορισμένη τιμή άσκησης του δικαιώματος προαίρεσης. Spot price καλείται η τρέχουσα τιμή του αντικειμένου που αντιπροσωπεύεται από τη σύμβαση και τελευταίος σημαντικός όρος είναι ο expiration date που αποτελεί την ημερομηνία λήξης του δικαιώματος προαίρεσης.

Κλείνοντας για τα options πρέπει να αναφέρουμε πως η τιμή αγοράς τους καθορίζεται από τρεις σημαντικούς παράγοντες. Ο πρώτος, είναι η διάρκεια που είναι ανάλογη με το premium, δηλαδή όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια τόσο υψηλότερο είναι το premium. Ο δεύτερος, είναι η διαφορά της τιμής του νομίσματος όταν το δικαίωμα θα αγοραστεί και όταν θα πωληθεί. Τρίτος και τελευταίος παράγοντας, είναι το ιστορικό των τιμών. Όσο μεγαλύτερη ήταν η διακύμανση των τιμών κατά των παρελθόν, τόσο πιο ακριβό θα είναι το premium.

Τα **warrants** είναι μια υποκατηγορία των options και αποτελούν δικαιώματα μακράς διάρκειας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το warrant που εξέδωσε η Morgan Stanley με την ονομασία Hellenic Blue Chip. Επρόκειτο για ένα δικαίωμα αγοράς που είχε τριετή διάρκεια.

4.5.2. Futures

Τα futures είναι συμβόλαια που κατοχυρώνουν τη συμφωνία μεταξύ δυο μερών. Η συμφωνία αυτή αφορά μια συγκεκριμένη αγοραπωλησία ομολογιών, μετοχών, κ.α. σε κάποια χρονική στιγμή στο μέλλον και σε κάποια συγκεκριμένη τιμή.

Τα αγαθά που διαπραγματεύονται στα futures μπορεί να είναι μετοχές, γενικές ή συγκεκριμένες από έναν κλάδο του χρηματιστηρίου. Ομόλογα και έντοκα γραμμάτια του δημοσίου, επιτόκια τίτλων και νομίσματα. Επίσης, ενδέχεται να διαπραγματεύονται εμπορεύματα όπως πολύτιμα μέταλλα και πετρέλαιο αλλά και πολλά αγροτικά προϊόντα

όπως ο καφές, το βαμβάκι, ο καπνός και η ζάχαρη.

Λόγω της σημαντικότητας των συναλλαγών είναι απαραίτητη προϋπόθεση να υπάρχουν όροι στα συμβόλαια futures όπως η ποσότητα του προϊόντος που θα παραδοθεί, η ημερομηνία παράδοσης ή ημερομηνία λήξης που έχει προκαθοριστεί να πραγματοποιηθεί η συναλλαγή και το ακριβές μέρος και η τοποθεσία της παράδοσης.

Εκτός από τους όρους όμως υπάρχουν και οι περιορισμοί που θα εξασφαλίσουν την εγγύηση της πραγματοποίησης της αγοραπωλησίας. Ο πρώτος είναι το περιθώριο που εκφράζει το ποσό των κεφαλαίων που πρέπει να καταθέσουν και τα δύο μέρη για να σιγουρευτεί η τήρηση των όρων της συμφωνίας. Όταν πρόκειται για εμπορεύματα το περιθώριο που πρέπει να κατατεθεί κυμαίνεται μεταξύ 5-20% της συνολικής αξίας του συμβολαίου και μέχρι 3% όταν αφορά χρηματοοικονομικά μέσα. Επιπλέον, τα όρια αποτελούν το ανώτατο μέγεθος καταβολής των τιμών που μπορούν να συμβούν μέσα σε μια μέρα συναλλαγών.

Για πρόσθετη ασφάλεια, στις συναλλαγές των futures εποπτεύει ο Οργανισμός Εκκαθάρισης, ο οποίος λαμβάνει τα περιθώρια και παρακολουθεί την εξέλιξη της συναλλαγής έως ότου αυτή ολοκληρωθεί.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η αγορά των futures στον επενδυτή είναι αρχικά η διαπραγματευσιμότητα που δίνει τη δυνατότητα να αγοράσει συμβόλαιο με υποχρέωση αγοράς στη λήξη του συμβολαίου σε καθορισμένη τιμή ή να πωλήσει συμβόλαιο με υποχρέωση πώλησης στη λήξη σε δεδομένη τιμή. Ακόμα, δεν απαιτείται επενδυτικό κεφάλαιο εκτός από το κόστος συναλλαγής και το ποσό της εγγύησης περιθωρίου, κάτι που συνεπάγεται μεγαλύτερα περιθώρια κέρδους καθώς η επένδυση θα έχει αποδώσει με τη χαμηλότερη τοποθέτηση κεφαλαίων.

4.5.3. Forwards

Τα συμβόλαια forwards ανήκουν στην κατηγορία των υπό προθεσμία και μπορούμε να τα διαχωρίσουμε σε δύο βασικές κατηγορίες:

1. Τα forwards deposits που είναι προθεσμιακές καταθέσεις σε μελλοντικές χρονολογίες και
2. Τα Forwards Rate Agreements ή FRA που αποτελούν προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίου.

Η πρώτη κατηγορία είναι συμφωνία για προθεσμιακές καταθέσεις ενός ορισμένου ποσού, με ορισμένη διάρκεια και επιτόκιο. Μια συμφωνία που ξεκινά από μια μελλοντική χρονολογία.

Τα FRA είναι μια ιδανική επιλογή για κάποιον που επιθυμεί να κερδίσει προβλέποντας την εξέλιξη των επιτοκίων. Είναι μια συμφωνία ανάμεσα σε τράπεζα και τον αγοραστή που ανταλλάσσει το σταθερό με το μεταβλητό επιτόκιο. Το διάστημα που μεσολαβεί από την υπογραφή της συμφωνίας μέχρι αυτή να εφαρμοστεί μπορεί να είναι έως 12 μήνες.

Η τράπεζα και ο πελάτης κατά την αγορά του προϊόντος ορίζουν το επιτόκιο που θα ισχύει στο μέλλον σε ένα προκαθορισμένο υποθετικό κεφάλαιο. Σε περίπτωση που το επιτόκιο των FRA είναι μεγαλύτερο από αυτό της αγοράς, τότε ο πελάτης καταβάλλει αυτή τη διαφορά στην τράπεζα. Στην αντίθετη περίπτωση, η τράπεζα καλύπτει τη διαφορά στον αγοραστή, ενώ αν τα επιτόκια ταυτίζονται δεν υπάρχει καταβολή από καμία πλευρά.

Η προφύλαξη που λαμβάνει η τράπεζα από τον πιστωτικό κίνδυνο που ενδέχεται να προκύψει από την σύναψη αυτής της συμφωνίας, είναι η είσπραξη ενός ποσού κατά τη συμφωνία. Το ποσό αυτό δεν υπερβαίνει το 1% από το εκτιμώμενο κεφάλαιο των FRA.

4.5.4. Ομοιότητα και Διαφορές των Futures και των Forwards

Η ομοιότητα των δυο αυτών προϊόντων είναι εμφανής και διαπιστώθηκε και παραπάνω. Και τα δύο αποτελούν συμβόλαια για μια συμφωνία μιας αγοραπωλησίας που πρόκειται να συμβεί στο μέλλον σε συγκεκριμένο χρόνο και υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Παρά την ομοιότητα αυτή όμως, τα δυο είδη παρουσιάζουν και μεγάλες διαφορές που είναι οι εξής:

1. Τα Futures διαπραγματεύονται σε μια καλά οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά, ενώ τα forwards είναι μια απλή συμφωνία ανάμεσα σε δύο μέρη.
2. Τα Futures αναφέρονται σε προϊόντα τυποποιημένα που δεν μπορεί να διαπραγματευτεί ελεύθερα η ποσότητά τους, η ποιότητά τους, η τιμή και η ημερομηνία παράδοσης σε αντίθεση με τα forwards που παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευελιξία ως προς αυτά.
3. Τα futures δίνουν στους επενδυτές τη δυνατότητα να διακόψουν τη συμφωνία προτού λήξει το συμβόλαιο με σκοπό να αποκομίσουν κάποιο κέρδος από αυτή τη διακοπή ακόμα και αν η διακοπή γίνεται πολύ νωρίτερα από την λήξη του συμβολαίου.
4. Στα futures σε αντίθεση με τα forwards, παρακρατείται ένα ποσό ως ασφάλεια.

4.5.5. Swaps

Τα Swaps είναι έγγραφες συμφωνίες μεταξύ δύο ή και περισσότερων μερών για την

ανταλλαγή επενδυτικών προϊόντων όπως είναι οι μετοχές, τα επιτόκια, το συνάλλαγμα, κ.α. Οι ανταλλαγές αυτές γίνονται σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και με συγκεκριμένους προκαθορισμένους όρους.

Ενδεικτικό παράδειγμα μια Swap συναλλαγής είναι αυτή της ανταλλαγής συναλλάγματος ανάμεσα σε δύο χώρες. Όταν η μια θεωρεί πως αντιμετωπίζει πρόβλημα στήριξης του εθνικού νομίσματος, μια άλλη που ποντάρει στην αντοχή του θέλει να το αποκτήσει για να κερδίσει τις μελλοντικές υψηλές αποδόσεις που θα προσφέρει.

Μια αρκετά διαδεδομένη swap συναλλαγή είναι εκείνη της ανταλλαγής των επιτοκίων. Πρόκειται για συμφωνίες μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη για ανταλλαγές πληρωμών σταθερού επιτοκίου έναντι πληρωμών κυμαινόμενου επιτοκίου. Ο σκοπός για τον κάτοχο είναι να μετατρέψει ένα δάνειο με κυμαινόμενο επιτόκιο σε δάνειο με σταθερό επιτόκιο ή το αντίθετο και του προσφέρεται έτσι η ευκαιρία να κερδίσει αναλόγως από μια αυξομείωση των επιτοκίων.

Η τιμή των swaps υπολογίζεται από την τιμή του σταθερού επιτοκίου που ισχύει για τις περιοδικές πληρωμές. Έπειτα, ορίζεται το κυμαινόμενο επιτόκιο αναφοράς και ένα περιθώριο το οποίο θα προστίθεται στο κυμαινόμενο επιτόκιο. Στην περίοδο του εκτοκισμού πραγματοποιείται συμψηφισμός των επιτοκίων και όποια πλευρά πληρώσει το υψηλότερο επιτόκιο, καλείται να καταβάλλει τη διαφορά στην άλλη.

Συμπεράσματα

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μετράει 185 χρόνια ζωής από τις πρώτες προσπάθειες του Καποδίστρια έως τη δημιουργία μεγάλων τραπεζικών ομίλων του σήμερα. Σε όλη αυτή την πορεία οι ελληνικές τράπεζες γνώρισαν κρίσεις όπως η τρέχουσα που διανύουμε που τις οδήγησαν στην αφάνεια ή στην σταθεροποίηση στην ελληνική οικονομία.

Πολλές τράπεζες που σήμερα καταλαμβάνουν μεγάλο μερίδιο στην ελληνική τραπεζική αγορά, άρχισαν τη δραστηριότητά τους τον αιώνα που μας πέρασε αλλά και τον 19ο, ξεκινώντας από τότε να βάζουν τα θεμέλια του σύγχρονου ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Στην Ευρωζώνη της ύφεσης παρατηρείται μείωση του αριθμού των καταστημάτων κατά 3,7 ποσοστιαίων μονάδων την περίοδο 2007-2011 ενώ στην Ελλάδα, ο αριθμός επανήλθε στα επίπεδα του 2007 ύστερα από την αύξησή τους από το 2008 και μετά. Αυτή η πτώση αποτελεί προϊόν της αποδυνάμωσης ορισμένων τραπεζών που αναγκάζονται να μειώσουν τον αριθμό των καταστημάτων τους.

Οι βασικές τραπεζικές εργασίες που εκτελούν σήμερα οι περισσότερες ελληνικές τράπεζες χωρίζονται σε τέσσερις κατηγορίες. Οι δυο πρώτες κατηγορίες είναι οι πιο διαδεδομένες και παραδοσιακές και είναι εκείνες που διενεργούνται σε καθημερινή βάση από όλα τα καταστήματα. Πρόκειται για τις παθητικές που αποτελούν κυρίως όλες τις μορφές καταθέσεων και τις ενεργητικές που αποτελούν κάθε μορφή δανειοδότησης. Επιπλέον, υπάρχουν οι βοηθητικές εργασίες όπως η έκδοση εντολών και επιταγών αλλά και κάποιες άλλες όπως η φύλαξη κινητών πραγμάτων και η ενοικίαση θυρίδων.

Οι παραπάνω εργασίες παρουσιάζουν διαφοροποιήσεις από τράπεζα σε τράπεζα κυρίως στα προνόμια που προσφέρουν για να κερδίσουν στον σκληρό ανταγωνισμό. Ακόμα, παρατηρείται όλο και πιο δυναμική εισαγωγή στο χώρο του διαδικτύου με την παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών.

Η εκτέλεση αυτών των εργασιών μπορούν να εξασφαλίσουν στις τράπεζες μια εύρυθμη λειτουργία αλλά πολλές φορές αστοχίες κατά την εκτέλεση αυτών οδηγεί στην δημιουργία κινδύνων. Πρόσθετα, σε μια τραυματισμένη οικονομία όπως η ελληνική, οι κίνδυνοι αυτοί είναι κάτι παραπάνω από εμφανείς, είναι ορατοί και αισθητοί στα τραπεζικά ιδρύματα. Σημαντικότεροι εξ αυτών είναι ο πιστωτικός, ο κίνδυνος της ρευστότητας, των επιτοκίων και ο κίνδυνος αγοράς.

Ενδεικτικό της αισθητής ύπαρξης των κινδύνων είναι το υψηλό ποσοστό του πιστωτικού κινδύνου που ενδέχεται μέσα στο 2014 να σκαρφαλώσει στο 40%. Συμπεραίνουμε λοιπόν,

πως όσο δυσχεραίνει η κατάσταση σε μια οικονομία, τόσο αυξάνονται οι τραπεζικοί κίνδυνοι. Αυτή την εποχή οι τράπεζες επιδιώκουν να μειώσουν τους κινδύνους και να καλύψουν τις τρύπες που προκύπτουν από την αύξηση αυτών.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται εμφάνιση νέων προϊόντων και υπηρεσιών στην τραπεζική αγορά. Τα νέα αυτά προϊόντα είναι τίτλοι που διαπραγματεύονται στην κεφαλαιαγορά και στην χρηματαγορά όπως έντοκα γραμμάτια του ελληνικού δημοσίου, ομόλογα, ομολογίες και μετοχές.

Εκτός από αυτά όμως, τα τραπεζικά ιδρύματα εισέρχονται και στο χώρο των αμοιβαίων κεφαλαίων και κάποιων άλλων παράγωγων προϊόντων που αποτελούν συμβάσεις επί χρηματοοικονομικών μέσων.

Βιβλιογραφία

1. Πέτρος Κιόχος, Απόστολος Κιόχος, "Οικονομικά Μαθηματικά", (2003)
2. Μιχαήλ Αλεξανδρίδης, "Διαχείριση Επενδύσεων", (2005)
3. Μιχαήλ Αλεξανδρίδης, "Χρηματοοικονομική Διαχείριση", (2004)
4. Πέτρος Κιόχος, "Οικονομική της Διοίκησης", (1999)
5. Κώστας Μελάς, "Η ιστορία του ελληνικού τραπεζικού συστήματος: Ο υπηρέτης", (2012)
6. Eurobank, "Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα", (2011)
7. Eurobank, "Καταθέσεις", (2011)
8. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, "Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα το 2011&2012", (2013)
9. Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, "Κώδικας Τραπεζικής Δεοντολογίας", (1997)
10. Στέλιος Ξανθόπουλος, "Θέματα στη διαχείριση τραπεζικού κινδύνου"
11. Κασσάνδρα Σ. Τόλια, "Πιστωτικός Κίνδυνος σε τραπεζικά δάνεια", (2012)
12. Γκρέκα Παναγιώτα, "Η ρευστότητα του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος", (2009)
13. Καρατζά Ελένη, "Τραπεζικοί κίνδυνοι και μεθοδολογία VaR", (2010)
14. Γεμελιάρη Κ., Μέτπου Μ., Σκέντζος Δ., Τρίγκας Ε., "Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών-Τραπεζικός Κλάδος", (2011)
15. Πέτρος Κιόχος, Γ. Παπανικολάου, "Χρήμα-Πίστη-Τράπεζες", (2000)

Διαδίκτυο

1. www.bankingnews.gr
2. www.capital.gr
3. www.atebank.gr
4. www.bankofgreece.gr
5. www.in.gr